

Pelastustoimen palvelut Etelä-Savon hyvinvointialueella 2023

Aluehallintoviraston
asiantuntija-arvio

Johannes Ketola

Itä-Suomen aluehallintovirasto

Pelastustoimi ja varautuminen

Pelastustoimen palvelut Etelä-Savon hyvinvointialueella 2023

30.10.2024

Johannes Ketola

Aluehallintovirastojen julkaisuja 251/2024

ISSN 2343-3132

ISBN 978-952-5885-56-9

Mikkeli

2024

Tekijät Johannes Ketola		Julkaisuaika 25.10.2024	
Julkaisun nimi Pelastustoimen palvelut Etelä-Savon hyvinvointialueella 2023			
Tiivistelmä Aluehallintovirasto laatii pelastustoimen järjestämislain (613/2021) mukaisesti vuosittain pelastustoimen järjestämistä koskevan asiantuntija-arvion hyvinvointialueittain ja valtakunnallisesti. Asiantuntija-arviot tarjoavat jäsennellyä tietoa keskeisistä pelastustoimen palvelujen järjestämisen osa-alueista alueellisille ja kansallisille päättäjille, viranhaltijoille ja asiantuntijoille. Turvallisuusviestintätilaisuuksilla saavutettujen ihmisten määrä on ollut valtakunnallista keskiarvoa korkeampi. Tavoitettujen ihmisten jakautuminen eri toteuttamistapoihin on valtakunnallisen keskiarvon mukaista. Valvontatoiminta toteutui pääasiallisesti määrällisesti tavoitteiden mukaisesti, sillä suunnitellusta valvonnasta toteutui 90 %. Asuinrakennusten ja vapaa-ajan asuinrakennusten valvontatoiminta oli kuitenkin riittämätöntä. Etelä-Savon pelastuslaitoksen ensimmäisen yksikön toimintavalmiusajat ovat pääosin riittävällä tasolla. Pelastustoiminnan suorituskyvyt ovat pääosin riittävällä tasolla. Suorituskykyjen ylläpitäminen edellyttää kuitenkin jatkuvaa kehittämistä sekä investointeja. Sopimuspalokuntatoiminnan kehittämisessä ja rekrytoinnin tukemisessa on jatkossa entistä enemmän panostustarvetta. Varautumisen suunnitelmat ovat pääosin ajan tasalla. Suunnittelutyöhön käytettävässä henkilöstöresursseissa on kuitenkin varmistamistarvetta. Alustavassa investointisuunnitelmassa vuosille 2026–2029 ei ole esitetty rakennuksiin liittyviä investointeja, vaikka paloasemaverkossa on tunnistettu merkittäviä uudisrakennus- ja remonttitarpeita. Ajoneuvo- alus- ja muut kalustohankinnat ovat erittäin hyvin perusteltuja. Alustavassa investointisuunnitelmassa ei ole esitetty ICT-investointeja.			
Asiasanat Pelastustoimi Asiantuntija-arvio Palvelutaso Hyvinvointialue			
ISSN (painettu)	ISBN (painettu)	ISSN (verkkójulkaisu)	ISBN (verkkójulkaisu)
-	-	2343-3132	978-952-5885-56-9
Kokonaissivumäärä 51		Kieli Suomi	Hinta -
Julkaisija Itä-Suomen aluehallintovirasto		Paino -	

INFORMATIONSSIDA

Regionförvaltningsverkens publikationer 251/2024

Sammanställd av Johannes Ketola		Utgivningsdatum 25.10.2024	
Publikationens titel Räddningsväsendets tjänster i Södra Savolax välfärdsområde 2023			
<p>Sammanfattning</p> <p>Regionförvaltningsverket utarbetar årligen i enlighet med lagen om ordnande av räddningsväsendet (613/2021) en expertbedömning av ordnandet av räddningsväsendet välfärdsområdesvis och nationellt. Expertbedömningarna erbjuder regionala och nationella beslutsfattare, tjänsteinnehavare och experter strukturerad information om centrala delområden inom ordnandet av räddningsväsendets tjänster.</p> <p>Antalet personer som nåtts genom säkerhetskommunikationsevenemang har varit högre än det nationella medeltalet. Fördelningen i olika genomförandesätt av de människor som nåtts är förenlig med det nationella medeltalet. Tillsynsverksamheten förverkligades i regel kvantitativt i enlighet med målen, eftersom 90 procent av den planerade tillsynen genomfördes. Tillsynen över bostads- och fritidshus var otillräcklig.</p> <p>Aktionsberedskapstiderna för Södra Savolax räddningsverks första enhet är i huvudsak på en tillräcklig nivå. Räddningsverksamhetens kapacitet är i regel tillräcklig. Upprätthållandet av kapaciteten förutsätter dock kontinuerlig utveckling och investeringar. I fortsättningen kommer det att finnas ett allt större behov av satsningar på att utveckla avtalsbrandkårsverksamheten och stödja rekryteringen.</p> <p>Beredskapsplanerna är i regel aktuella. Personalresurserna som används för planeringsarbetet behöver dock säkerställas.</p> <p>I den preliminära investeringsplanen för 2026–2029 presenteras inga investeringar i anslutning till byggnader, även om betydande nybyggnads- och renoveringsbehov har identifierats i brandstationsnätet. Fordons-, fartygs- och andra materielanskaffningar är mycket välmotiverade. I den preliminära investeringsplanen presenteras inga ICT-investeringar.</p>			
Ämnesord Räddningsväsendet Expertbedömning Servicenivå Välfärdsområde			
ISSN (tryckt) -	ISBN (tryckt) -	ISSN (webbpublikation) 2343-3132	ISBN (webbpublikation) 978-952-5885-56-9
Sidantal 51	Språk Finska	Pris -	
Utgivare Regionförvaltningsverket i Östra Finland		Tryckeri -	

Sisällysluettelo

1	Onnettomuuksien ehkäisyn palvelut	7
2	Pelastustoiminnan palvelut	15
3	Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta	32
4	Väestönsuojelun palvelut	36
5	Pelastustoimen palvelujen laatu ja sen kehittämistarve	41
6	Pelastustoimen investointien tarve ja vaikutukset	47
7	Menetelmät ja laatuseloste	50

Lukijalle

Aluehallintovirasto valmistelee pelastustoimen järjestämislain (613/2021) 14 §:n mukaisesti alueellaan pelastustoimen palvelutason ja rahoituksen tason riittävyyden arvioimiseksi vuosittain asiantuntija-arvion hyvinvointialueittain. Asiantuntija-arvioissa tarkastellaan ja arvioidaan pelastustoimen palvelutasoa tehtäväkohtaisesti, pelastustoimen palvelujen tarvetta, saatavuuden ja laadun toteutunutta ja arvioitua tulevaa kehitystä sekä investointien tarvetta ja vaikutuksia.

Asiantuntija-arviot toimitetaan sisäministeriölle ja julkaistaan julkisessa tietoverkossa. Asiantuntija-arvioilla on merkittävä asema sisäministeriön, valtiovarainministeriön ja hyvinvointialueiden vuosittaisissa neuvotteluissa.

Vastuu pelastustoimen järjestämisestä on vuoden 2023 alusta alkaen 21 hyvinvointialueella ja Helsingin kaupungilla. Vuonna 2024 laadituissa arvioissa tarkastellaan pelastustoimen palveluja hyvinvointialueiden ensimmäisen toimintavuoden tiedoilla. Arvioinnin sisältö on määritelty sisäministeriön asetuksessa hyvinvointialueen seuranta- ja arviointivelvollisuudesta sekä aluehallintoviraston asiantuntija-arviosta (21.12.2022/1213).

Arvioinnin pääasiallinen tietolähde on hyvinvointialueiden vuosittaiset selvitykset. Arvioinnissa käytetään lisäksi muuta valvontatyössä esille tullutta tietoa, kuten kanteluratkaisuja ja korjausmääräyksiä. Lisäksi arvioinnissa hyödynnetään hyvinvointialueen omavalvonnan tuottamaa tietoa, keskeisiä toimintaa määrittäviä dokumentteja, kuten palvelutasopäätöksiä, sekä Pronto-tilastoja (pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilastot).

Asiantuntija-arviot tarjoavat jäsenneltyä tietoa keskeisistä pelastustoimen palvelujen järjestämisen osa-alueista alueellisille ja kansallisille päättäjille, viranhaltijoille ja asiantuntijoille. Arviot tukevat myös hyvinvointialueiden toiminnan suunnittelua.

Kiitämme Etelä-Savon hyvinvointialueen yhteyshenkilöitä ja asiantuntijoita hyvästä yhteistyöstä ja panostuksesta arviointikokonaisuudessa.

1 Onnettomuuksien ehkäisyn palvelut

Onnettomuuksien ehkäisyn palveluja ovat pelastustoimelle kuuluva

- ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä
- palontutkinta
- yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemiseksi
- onnettomuuskehityksen seuranta
- hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvien tehtävien asianmukaisuuden valvonta
- valvontatehtävät
- valmiustarkastukset.

Tässä luvussa arvioidaan onnettomuuksien ehkäisyn palvelujen tarvetta, saatavuutta ja kehittämistarvetta.

1.1 Ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä

Pelastustoimelle kuuluvaa ohjausta ovat muun muassa

- rakentamisen, pelastussuunnitelmien laatimisen ja poistumisturvallisselvitysten laatimisen ohjaus ja viranomaisen suorittama arviointimenettely
- omatoimisen varautumisen tukeminen
- pelastustoimen laitteiden ja laitteistojen kunnossapidon ohjaaminen.

Pelastustoimelle kuuluvaa neuvontaa ovat muun muassa neuvontapuhelin- ja neuvontasähköpostipalvelut. Turvallisuusviestintää ovat muun muassa yleisötapahtumat, turvallisuuskoulutus, sosiaalisen median viestintä ja mediaviestintä.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Onnettomuuksien ehkäisyn mitoituserusteet riskianalyysin perusteella ovat pääosin ennallaan. Valvonnan keinoja pyritään kohdentamaan mahdollisuuksien mukaan painotetummin alueen riskien kannalta harva-alueella asuville ikäihmisille, tuetusti kotona asuville ja alueen kausiväestölle. Harva-alue-, kyläturvallisuus- ja saaristolaisturvallisuustoiminnan kehittämiseen pyritään yhdistämään myös vapaa-ajan asuntojen turvallisuuden kehittäminen esimerkiksi paloturvallisuuden itsearviointia hyödyntäen.

Myös ohjausta, neuvontaa ja turvallisuusviestintää pyritään kohdentamaan entistä paino tummin alueen riskien kannalta harva-alueella asuville ikäihmisille ja tuetusti kotona asuville, alueen kausiväestölle sekä vesistö- ja maastopaloriskeihin.

Pelastustoimi järjestää turvallisuusviestintäsuunnitelman mukaisesti erilaisia turvallisuusviestintä- ja neuvontatapahtumia sekä turvallisuuskoulutuksia siten, että 15 prosenttia pelastustoimen alueen väestöstä tavoitetaan vuosittain. Vuonna 2023 tavoitettiin 20 % alueen väestöstä.

Pelastuslaitoksen valvonnan, palotarkastusten ja turvallisuusviestinnän osalta voidaan todeta palvelujen olleen riittäviä, koska onnettomuusmäärät ovat pysyneet suunnilleen samalla tasolla menneen palvelutasopäätöskauden aikana ja osassa onnettomuustyyppinä jopa laskeneet. Pelastusviranomaisen valvonnan ja palotarkastusten avulla voidaan vaikuttaa erityisesti rakennuspaloihin ja rakennuspalovaaroihin. Onnettomuuksien syyt ovat moninaisia ja liittyvät suureksi osaksi ihmisten käyttäytymiseen. Tähän vaikuttamiseen tarvitaan laajaa ja pitkäjänteistä turvallisuustyötä yksityisten ihmisten ja yhteisöjen kanssa, jotta heidän omaa vastuutaan ja valmiuksiaan turvallisuusasioissa voidaan kehittää. Ihmisen toimintaan vaikutetaan ennen kaikkea turvallisuusviestinnän keinoin.

Muu tieto

Aluehallintoviraston tarkastelemien Pronton tilastojen¹ mukaan vuonna 2023 Etelä-Savon pelastuslaitoksen turvallisuusviestintätilaisuuksiin osallistui 20 % alueen väestöstä, eli noin 26 300 henkilöä. Valtakunnallinen keskiarvo oli 13 % alueen väestöstä. Turvallisuusviestintä on jaettu tässä tarkastelussa valistuskampanjoihin, messuihin ja muihin yleisötilaisuuksiin, turvallisuusneuvontaan sekä turvallisuuskoulutuksiin. Eniten turvallisuusviestintään osallistuneita oli messuilla ja muissa yleisötilaisuuksissa, eli 60 % kaikista osallistujista. Toiseksi eniten osallistujia oli turvallisuuskoulutuksissa, eli 22 % kaikista osallistujista. Turvallisuusneuvontaan osallistui 9 % ja valistuskampanjoihin 8 % kaikista osallistujista. Sosiaalisen median viestinnän laajuudesta tai tavoitettavuudesta ei ole tietoa. (Taulukko 1)

Valtakunnallisesti turvallisuusviestintään osallistuneet henkilöt jakautuivat keskimäärin seuraavasti: valistuskampanjat 12 %, messut ja muut yleisötilaisuudet 59 %, turvallisuusneuvonta 7 % ja turvallisuuskoulutus 22 %. Turvallisuusviestinnän eri muotojen ajallisen keston mediaanit olivat Pronton tilastojen perusteella seuraavat: valistuskampanja 45 minuuttia, messut tai muu yleisötilaisuus 15 minuuttia, turvallisuusneuvonta 60 minuuttia sekä turvallisuuskoulutus 60 minuuttia. (Taulukko 1)

¹ Pelastustoimen toimenpidetilasto Pronto. Tiedot haettu 23.4.2024

Taulukko 1: Turvallisuusviestintä

Turvallisuusviestintä Etelä-Savo		Valtakunnallinen keskiarvo
Tilaisuuksien lukumäärä	282 kpl (2,2 kpl/1000 asukasta)	365 kpl (1,5 kpl/1000 asukasta)
Osallistujia väkiluvusta	20 % (26 326 hlöä)	13 %
Osallistujien jakautuminen toteutustavoittain		
Valistuskampanja	8 %	12 %
Messut tai muu yleisötilaisuus	60 %	59 %
Turvallisuusneuvonta	9 %	7 %
Turvallisuuskoulutus	22 %	22 %

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Turvallisuusviestinnän merkitys on tunnistettu hyvin.

Turvallisuusviestintätilaisuuksilla saavutettujen ihmisten määrä on ollut valtakunnallista keskiarvoa korkeampi. Tavoitettujen ihmisten jakautuminen eri toteuttamistapoihin on valtakunnallisen keskiarvon mukaista.

1.2 Palontutkinta

Palontutkinnan tavoitteena on vastaavien onnettomuuksien ehkäisy ja vahinkojen rajoittaminen sekä pelastustoiminnan ja toimintavalmiuksien kehittäminen. Palontutkinnassa arvioidaan tulipalon syttymissyys ja selvitetään palon syttymiseen ja leviämiseen vaikuttaneet tekijät, palosta aiheutuneet vahingot ja pelastustoiminnan kulku. Palontutkinta on jaettu tyypillisesti tasoille 1–3.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastuslaitoksella on vähintään kuusi nimettyä tason 2 palontutkijaa, riittävästi eri paloasemaryhmien alueille jakautuneena. Tason 2 palontutkinnan tutkintakynnys on määritelty. Vuonna 2023 kaikki tutkintakynnyksen ylittäneet

palot on tutkittu. Palontutkinnasta saatua tietoa on jaettu alueen muille viranomaisille ja saatua tietoa hyödynnetään pelastustoimen onnettomuuksien ennaltaehkäisyssä.

Muu tieto

Pronton tilastojen² mukaan vakavia henkilövahinkoja tai yli 200 000 euron omaisuusvahinkoja aiheuttaneita paloja oli 7 tapausta, joita tutkittiin tarkemmalla palontutkinnalla 57 %. Kaikkia tulipaloja yhteensä tuli pelastuslaitoksen tietoon noin 300, näistä 13 % syttymissyitä ei voitu arvioida. Koko maassa syttymissyiltään epäselväksi jäi 12 % kaikista tulipaloista. Tahallisesti tai tuottamuksellisesti aiheutettujen palojen poliisille ilmoittaminen tapahtui Pronton kirjausten mukaan 37 %:ssa vuonna 2023³.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Tarkemman tason palontutkintaa jäi Pronton tilastojen mukaan tekemättä useissa vakavia henkilö- tai omaisuusvahinkoja aiheuttaneissa paloissa. Hyvinvointialueen selvityksen mukaan kuitenkin kaikki palot tutkittiin tasolla 2, ero johtuu pääosin Pronto-kirjausten puutteellisuuksista. Kaikkien tulipalojen syttymissyitä jäi epäselväksi yhtä usein kuin keskimäärin koko maassa.

1.3 Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemiseksi

Pelastuslaitoksen tulee onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja turvallisuuden ylläpitämiseksi toimia yhteistyössä muiden viranomaisten ja alueen yhteisöjen ja asukkaiden kanssa ja osallistua paikalliseen ja alueelliseen turvallisuussuunnittelutyöhön.

Muita viranomaisia ovat esim. rakennusvalvontaviranomaiset, kaavoitusviranomaiset, ympäristöterveydenhuollon viranomaiset, poliisi ja sosiaali- ja terveysviranomaiset. Yhteistyötahona ovat lisäksi nuohoojat.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastustoimi osallistuu mahdollisuuksien mukaan muiden viranomaisten ja yhteisöjen käynnistämiin turvallisuutta lisääviin hankkeisiin ja projekteihin. Yhteistyön toteutumista arvioidaan tapahtuneiden onnettomuuksien määrällä.

Tulevalla palvelutasopäätöskaudella yhteistyötä suunnataan erityisesti alueellisessa riskiarviossa esille nousseisiin painotuksiin: harva-alueella asuvien ikäihmisten, tuetusti kotona asuvien ja alueen kausiväestön turvallisuuden

² Pelastustoimen toimenpidetilasto Pronto. Tiedot haettu 23.4.2024

³ Pelastustoimen toimenpidetilasto Pronto. Tiedot haettu 16.5.2024

parantamiseen sekä harva-alueiden turvallisuuden, kyläturvallisuuden ja saaristolaisturvallisuuden kehittämiseen.

Yhteistyötä onnettomuuksien ehkäisemiseksi on tehty monipuolisesti, säännöllisesti ja suunnitelmallisesti useiden eri tahojen kanssa. Yhteistyö toimii hyvin ja on määrällisesti ja laadullisesti riittävää. Yhteistyön palveluissa ei ole tunnistettu merkittäviä kehittämistarpeita.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Etelä-Savon hyvinvointialueen selvityksen mukaan yhteistyötä onnettomuuksien ehkäisemiseksi on tehty monipuolisesti, säännöllisesti ja suunnitelmallisesti useiden eri tahojen kanssa. Selvityksen mukaan yhteistyö toimii hyvin ja on määrällisesti ja laadullisesti riittävää. Yhteistyön palveluissa ei ole tunnistettu merkittäviä kehittämistarpeita.

1.4 Onnettomuuskehityksen seuranta

Onnettomuuskehityksen seurantaan kuuluu onnettomuusuhkien ja onnettomuuksien määrän ja syiden kehityksen seuranta. Seurantaan kuuluu myös omien ja yhteistyössä toteutettavien toimenpiteiden käynnistäminen.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Onnettomuuskehitystä seurataan ja raportoidaan talousarvioseurannan ja pelastustoimen omavalvonnan yhteydessä, osana palontutkintaa, pelastustoimen omavalvontaa, osavuosikatsauksia, palvelutasopäätöksen seurantaa, riskianalyysejä ja valvontatehtäviä. Seurannasta vastaavat riskienhallintapäällikkö ja pelastuspäällikkö yhteistyössä ja käynnistävät tarvittavat toimenpiteet havaittujen asioiden perusteella.

Etelä-Savon hyvinvointialueen pelastustoimen onnettomuuskehityksen seuranta on ollut säännönmukaista ja se on vaikuttanut erityisesti onnettomuuksien ehkäisyn palvelutuotannon painotukseen ja suuntaamiseen. Onnettomuuskehityksen seurannan palveluissa ei ole tunnistettu merkittäviä kehittämistarpeita.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Onnettomuuskehityksen seurantaa tehdään ja se vaikuttaa erityisesti onnettomuuksien ehkäisyn palvelutuotannon painotukseen ja suuntaamiseen. Onnettomuuskehityksen seurannan palveluissa ei ole tunnistettu merkittäviä kehittämistarpeita.

1.5 Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvien tehtävien asianmukaisuuden valvonta

Hyvinvointialue voi tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut itse tai yhteistoiminnassa muiden hyvinvointialueiden kanssa. Hyvinvointialue voi myös hankkia ne sopimukseen perustuen muilta palvelujen tuottajilta. Vaikka hyvinvointialue hankkii palveluja muulta palvelujen tuottajalta, sillä säilyy vastuu palvelujen järjestämisestä ja niiden asianmukaisen tuottamisen valvonnasta.

Etelä-Savon hyvinvointialueen pelastustoimella ei ole tällaisia yhteistoimintasopimuksia.

1.6 Valvontatehtävät

Pelastuslaitoksen on valvottava, että pelastuslain mukaisia yleisiä velvollisuuksia noudatetaan ja että toiminnanharjoittajat ja rakennusten omistajat ja haltijat noudattavat lain mukaisia velvoitteitaan. Pelastuslaitoksen on valvonnassaan tehtävä palotarkastuksia ja muita valvonnan edellyttämiä toimenpiteitä.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Valvontatyö toteutetaan valvontasuunnitelman ja siinä esitettyjen toimintamallien mukaisesti. Valvonnan resurssit, toteutumisen-, laadun- ja vaikuttavuuden arviointi ja seuranta on esitetty valvontasuunnitelmassa. Suunniteltua valvontaa kohdistetaan etenkin yhteiskunnan toiminnan kannalta merkittäviin kohteisiin, suuronnettomuuden vaaraa aiheuttaviin kohteisiin sekä poistumisturvallisuusselvityskohteisiin.

Vuonna 2023 valvontasuunnitelman mukaisista valvontatehtävistä toteutui 90 %.

Tulevalla palvelutasopäätöskaudella tulee vaiheittain käyttöönotettavaksi pelastustoimen kansallinen onnettomuuksien ehkäisyn sovellus. Sen käyttöönotto on laaja prosessi ja vaatii nimettävän, käyttöönottoa, ohjeistusta, henkilöstön koulutuksia ja järjestelmän sisäänajoa koordinoivan henkilön. Sovelluksen käyttöönotolla on merkittäviä vaikutuksia myös pelastustoimen tilaturvallisuuteen ja ICT-kustannuksiin.

Valvontatehtävien merkittävimmät kehittämistarpeet tulevalla palvelutasopäätöskaudella ovat suunnitelmallisen, määräaikaisen valvonnan tarkastusmäärien toteutuminen sekä paloturvallisuuden itsearviointimenettelyn riskien arviointiin perustuvan asuin- ja vapaa-ajan asuntojen tarkastustoiminnan kehittäminen.

Muu tieto

Aluehallintoviraston tarkastelemien Pronton tilastojen⁴ mukaan vuonna 2023 suunnitelluista muiden kuin asuin- ja vapaa-ajan asuinrakennusten tarkastuksista tehtiin 90 %. Tarkastamatta jäi teollisuus- ja varastorakennuksia

⁴ Pelastustoimen toimenpidetilasto Pronto. Tiedot haettu 15.3.2024

lukuun ottamatta kaiken tyyppisiä kohteita, erityisen suuria puutteita oli maatalousrakennusten tarkastusten tekemisessä, maatalousrakennuksista tarkastettiin 72 %. (Taulukko 2)

Taulukko 2: Palotarkastukset

Palotarkastukset Etelä-Savo	
Valvottavia A1-A6 kohteita alueella yhteensä	2410 kpl
Suunnitellut A1-A6 kohteiden tarkastukset vuodelle 2023	483 kpl
Suunnitellut A1-A6 tarkastukset/kohteiden määrä (*valtakunnallinen keskiarvo)	20 % (*26 %)
Toteutuneet määräaikaiset A1-A6 tarkastukset suhteessa suunniteltuihin (lukumäärä)	90 % (434 kpl)
A1 Ympäri vuorokautisessa käytössä olevat kohteet	93 % (80 kpl)
A2 Opetusrakennukset ja päiväkodit	95 % (37 kpl)
A3 Kokoontumis- ja liiketilat	89 % (109 kpl)
A4 Teollisuus- ja varastorakennukset	97 % (107 kpl)
A5 Maatalousrakennukset	72 % (43 kpl)
A6 Muut rakennukset ja kohteet	89 % (58 kpl)
Palotarkastuksia yhteensä/1000 asukasta (*valtakunnallinen keskiarvo)	5 kpl (*7 kpl)
Asuin- ja vapaa-ajan asuinrakennusten palotarkastukset yhteensä	6 kpl
Asuin- ja vapaa-ajan asuinrakennusten palotarkastukset yhteensä/1000 asukasta (*valtakunnallinen keskiarvo)	0 kpl (*1,1 kpl)
Yleisötilaisuuksien palotarkastukset	6 kpl

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Asuin- ja vapaa-ajan asuntojen valvonta on hyvinvointialueen selvityksessä käsitelty luvussa 2.1.1, Ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä.

Valvontatoiminta toteutui pääasiallisesti määrällisesti tavoitteiden mukaisesti, sillä suunnitellusta valvonnasta toteutui 90 %.

Pelkkää itsearviointilomakkeiden pyytämistä ei voi pitää varsinaisena valvontana, vaan sitä tulee pitää riskinarviona, jonka avulla palotarkastukset voidaan kohdentaa suuremman riskin kohteisiin. Näitä ovat ne kohteet, joista itsearviointilomaketta ei palauteta, sekä vastausten perusteella korkeariskiseksi arvioidut kohteet. Asuinrakennusten ja vapaa-ajan asuinrakennusten valvontatoiminta oli riittämätöntä.

Kansallisen Onnettomuuksien ehkäisyn tietojärjestelmän (OEJ) käyttöönotto tulee vaatimaan lisäresursointia jo vuonna 2025.

1.7 Valmiustarkastukset

Pelastusviranomaiset voivat tehdä tarkastuksia, joilla valvotaan pelastuslain mukaisia järjestelyjä suuronnettomuuksiin ja poikkeusoloihin varautumiseksi.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Etelä-Savon pelastustoimi ei ole tehnyt erillisiä valmiustarkastuksia.

Etelä-Savossa valmius-, varautumis- ja väestönsuojeluasioita yhteensovittaa hyvin ja joustavasti toimiva valmiusjohtoryhmä, jossa on kaikkien viranomaistahojen ja kuntien johdon edustukset. Valmiusfoorumi laajempaan yhteistoimintamuotona toimii avoimena tiedon ja tilannekuvan jakamisen kanavana. Kuntien kanssa tehdään valmiuteen liittyvää yhteistyötä eri muodoissa vuosittain. Pelastustoimi myös koordinoi, tukee ja avustaa koko hyvinvointialuekonsernin valmiussuunnittelussa. Lisäksi näitä asioita on valvottu muun valvontatoiminnan yhteydessä.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Etelä-Savon pelastustoimi ei ole tehnyt erillisiä valmiustarkastuksia.

Aluehallintoviraston arvio onnettomuuksien ehkäisyn palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta:

Turvallisuusviestintätilaisuuksilla saavutettujen ihmisten määrä on ollut valtakunnallista keskiarvoa korkeampi. Tavoitettujen ihmisten jakautuminen eri toteuttamistapoihin on valtakunnallisen keskiarvon mukaista.

Valvontatoiminta toteutui pääasiallisesti määrällisesti tavoitteiden mukaisesti, sillä suunnitellusta valvonnasta toteutui 90 %.

Asuinrakennusten ja vapaa-ajan asuinrakennusten valvontatoiminta oli kuitenkin riittämätöntä.

2 Pelastustoiminnan palvelut

Pelastustoiminnalla tarkoitetaan kiireellisiä tehtäviä, joiden tarkoituksena on

- pelastaa ja suojata ihmisiä, omaisuutta ja ympäristöä onnettomuuden uhatessa tai sattuessaa
- rajoittaa onnettomuudesta aiheutuvia vahinkoja ja lieventää onnettomuuden seurauksia.

Pelastustoiminnassa tarvittavat toimenpiteet tulee voida suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti.

2.1 Väestön varoittaminen

Pelastuslaitos huolehtii alueellaan väestön varoittamisesta vaara- ja onnettomuustilanteissa ja varoittamiseen tarvittavasta hälytysjärjestelmästä.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Väestöhälytysjärjestelmä on osa väestön varoittamista uhkatilanteissa, niin normaali kuin poikkeusoloissakin. Etelä-Savon hyvinvointialueella varaudutaan väestön varoittamisiin ulkohälyttimillä taajama-alueilla riskit huomioiden.

Palveluiden saatavuuden toteutuminen ja kehittämistarpeet: Kiinteiden väestöhälyttimien teoreettisella kuuluvuusalueella asuu 84 % maakunnan väestöstä. Kuuluvuuden tosiasiallista toteutumista ei ole kaikilta osin varmistettu.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Väestön varoittamisen tarve on selvitetty ja tarpeeseen on vastattu. Väestön varoittamisen suorituskyvyn ylläpitäminen vaatii jatkuvaa investointeja edellyttävää kehittämistä.

2.2 Pelastustoiminta

Pelastustoiminnan toimintavalmius tulee olla toimintaympäristön riskeihin nähden riittävä. Pelastustoiminnan toimintavalmius muodostuu pelastusmuodostelmien toimintavalmiusajasta ja niiden suorituskyvystä. Kiireellisissä pelastustehtävissä onnistumiseen vaikuttaa se, kuinka nopeasti onnettomuuspaikalle saadaan tehtävällä tarvittava suorituskykyinen pelastusmuodostelma.

2.2.1 Pelastustoiminnan toimintavalmiusaika

Vaatimukset toimintavalmiudelle

Pelastustoiminnan toimintavalmiuden suunnitteluohjeessa⁵ Suomi on jaettu 1 x 1 kilometrin kokoisiksi ruuduiksi. Ruudut on luokiteltu neljään riskiluokkaan (I–IV) sen perusteella, kuinka todennäköisiä pelastustoimen kiireelliset tehtävät ovat ruudun alueella. Kullekin riskiluokalle on asetettu enimmäisaika, jossa ruudut tulee tavoittaa. Vähimmäistavoitteena on, että kiireellisissä pelastustehtävissä ensimmäinen yksikkö saavuttaa riskiruudulle asetetun toimintavalmiusaikatavoitteen vähintään 50 %:ssa tehtävistä.

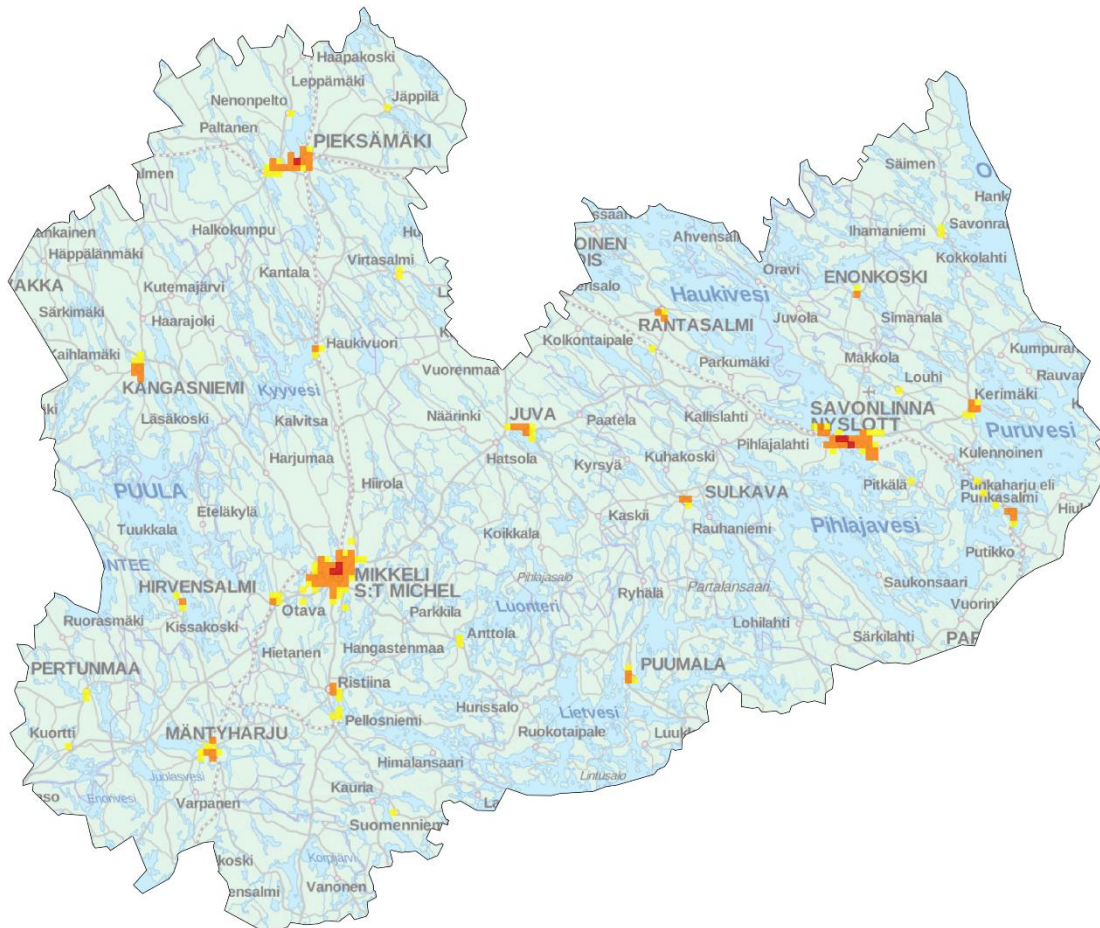
Taulukko 3: Toimintavalmiuden tavoiteajat

Riski-luokka	1. yksikön toimintavalmiusaika	Pelastustoiminnan toimintavalmiusaika	Pelastusjoukkueen toimintavalmiusaika
I	6 min	11 min	20 min
II	10 min	14 min	30 min
III	20 min	22 min	40 min
IV	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta

⁵ Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje (SM 21/2012)

Riskialuekartta

Hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasopäätöksessä on määritelty, että pelastustoiminnan perusvalmiuden palvelut tuotetaan alla olevan riskialuekartan mukaisesti.

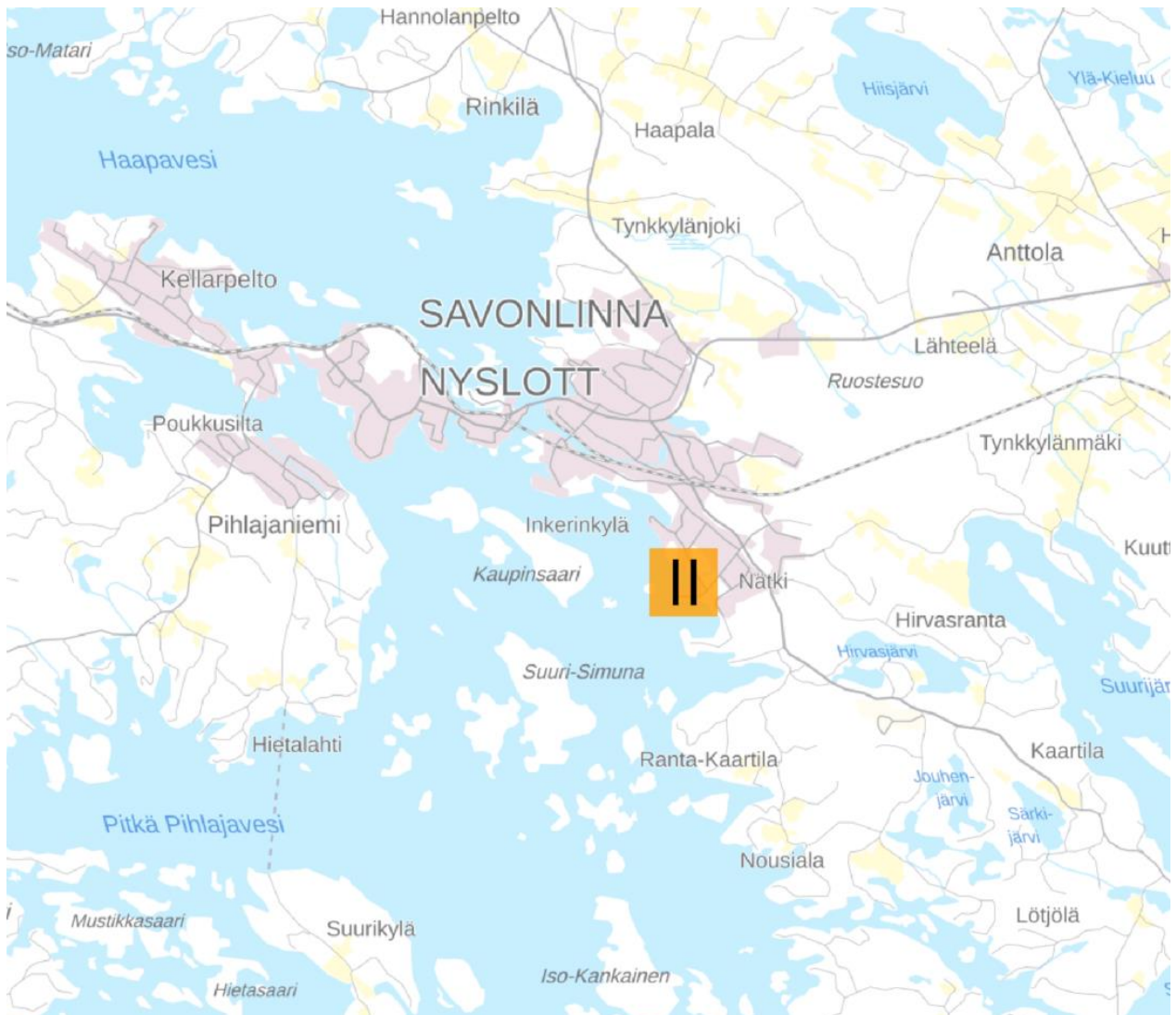
Kuva 1: Etelä-Savon riskialueet. Väreillä on korostettu riskiluokkien I, II ja III ruudut.

Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaika

Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaika on aikaväli ensimmäisen pelastustoimen yksikön hälyttämisestä siihen, kun ensimmäinen pelastustoimen yksikkö on kohteessa. Ainoastaan kiireellisesti tapahtumapaikalle siirtyneet yksiköt huomioidaan.

Ensimmäisen yksikön toteutuneen toimintavalmiusajan mediaani alueella oli 10 minuuttia 35 sekuntia vuonna 2023. Edellisten kolmen vuoden aikojen keskiarvo oli 10 minuuttia 26 sekuntia, joten aika on kasvanut hiukan.

Vuonna 2023 koko alueella yhteensä toteutuneen toimintavalmiusajan lisäksi aluehallintovirasto on selvittänyt oman aineistonsa avulla ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaika riskiruudivuotta. Sellaisia niin sanottuja ongelmavuotta, joissa toimintavalmiuden toteutuminen on jäänyt tavoitteesta neljänä edellisenä kalenterivuonna (2020–2023), oli Etelä-Savon hyvinvointialueella yksi ruutu.

Kuva 2: Ongelmavuottujen sijainti Savonlinnan alueella.

Taulukko 4: Kooste ensimmäisen yksikön ongelmaruuduista

Riskiluokka	Ongelmaruutuja (kpl)	Ongelmaruudut, joissa min. 4 teht.
I	-	-
II	1	-
III	-	-
Yhteensä	1	-

Pelastustoiminnan toimintavalmiusaika

Pelastustoiminnan toimintavalmiusaika on aikaväli ensimmäisen pelastustoimen yksikön hälyttämisestä siihen, kun vähintään neljän hengen vahvuinen pelastusryhmä aloittaa tehokkaan pelastustoiminnan. Ainoastaan kiireellisesti tapahtumapaikalle siirtyneet yksiköt huomioidaan.

Pelastustoiminnan toteutuneen toimintavalmiusajan mediaani alueella oli 17 minuuttia 43 sekuntia vuonna 2023. Edellisten kolmen vuoden aikojen keskiarvo oli 15 minuuttia 15 sekuntia, joten aika on kasvanut huomattavasti.

Pelastusjoukkueen toimintavalmiusaika

Pelastusjoukkue koostuu johtajasta ja vähintään kahdesta ja enintään viidestä pelastusryhmästä. Koska todellisen pelastusjoukkueen toimintavalmiusaikoja ei ole käytettävissä, laskennallisena pelastusjoukkueen toimintavalmiusaikana toimenpidetilasto Prontossa käytetään aikaväliä ensimmäisen pelastustoimen yksikön hälyttämisestä siihen, kun tapahtumapaikalle on saapunut vähintään yhdeksän pelastustoimen henkilöä. Ainoastaan kiireellisesti tapahtumapaikalle siirtyneet yksiköt huomioidaan.

Pelastusjoukkueen toteutuneen toimintavalmiusajan mediaani koko alueella oli 25 minuuttia 28 sekuntia vuonna 2023. Edellisten kolmen vuoden aikojen keskiarvo oli 25 minuuttia 52 sekuntia, joten pelastusjoukkueen toimintavalmiusaika on nopeutunut.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Aluehallintoviraston arvion mukaan Etelä-Savon pelastuslaitoksen ensimmäisen yksikön toimintavalmiusajat ovat pääosin riittävällä tasolla. Merkittävimmät puutteet ovat yhdessä Savonlinnan alueen II riskiluokan ruudussa. Pelastusryhmän aloittama tehokkaan pelastustoiminnan toimintavalmiusaika on kasvanut vuonna 2023 edellisten vuosien aikoihin verrattuna huomattavasti. Pelastusjoukkueen toimintavalmiusaika on nopeutunut edellisiin vuosiin verrattuna.

2.2.2 Pelastustoiminnan valmius ja suorituskyky

2.2.2.1 Tulipalojen edellyttämä suorituskyky

Tulipaloihin liittyvällä suorituskyvyllä vastataan rakennuspaloihin, maastopaloihin ja muihin tulipaloihin.

Rakennuspalot voivat edellyttää savusukellusvalmiutta. Savusukelluksella tarkoitetaan paineilmahengityslaitteiden ja asianmukaisten suojarusteiden avulla tehtävää sammutus- ja pelastustyötä, joka edellyttää tunkeutumista palavaan, savuiseen ja rajattuun sisätilaan tai työskentelyä palavan rakennuksen katolla.

Savusukellus edellyttää pelastajilta tehtävän vaatimaa koulutusta, säännöllistä vuosittaista osaamisen ylläpitävää harjoittelua sekä riittävää fyysistä kuntoa ja riittävää terveydentilaa. Palavan ja rajatun sisätilan sammuttamiseen käytetään myös muita menetelmiä kuin savusukeltamista.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Osana riskianalyysi- ja palvelutasopäätösprosessia toteutettiin paloasemakohtaiset riskikortit. Niiden avulla täsmennettiin paloasemien vastuualueiden riskien erityispiirteitä ja riskikohteita. Lisäksi korteissa esille tuodut huomiot henkilöstö- ja kalustoresurssien kehittämistarpeista on huomioitu pelastustoiminnan palvelutason kehittämistarvekuvauksissa.

Uusina erityispiirteinä ovat alueelle rakentuvat tuulivoimapuistot, aurinkovoimalakentät ja sähköautojen tuomat haasteet pelastustoiminnalle. Varsinaisia toimintavalmiusvaatimuksia ne eivät lisää, mutta ne huomioidaan koulutuksen, osaamisen ja varustuksen kehittämisessä.

Maastopaloriski on arvioitu Etelä-Savossa merkittäväksi ja näin ollen riskin hallintaan on panostettu merkittävästi, muun muassa hankkimalla kaksi metsäkoneen päälle rakennettua metsäpalonsammutuslaitteistoa (Mörkö). Pelastuslaitos on viime vuosina uusinnut maastoajoneuvokalustoa merkittävästi

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan palveluiden tarve on arvioitu. Palvelun tasosta on tehty yksilöity päätös. Päätettyä tasoa ei aina saavuteta. Savusukeltamisen valmiuksissa oli aluehallintoviraston havaintojen mukaan puutteita vuonna 2022⁶ ja havaittuja puutteita on pyritty korjaamaan vuonna 2023. Aluehallintoviraston tietoon ei ole tullut muita merkittäviä puutteita.

⁶ Etelä-Savon alueen pelastustoimen palvelutaso savusukellusta vaativissa pelastustehtävissä. 1.3.2023. ISAVI/5829/2022

2.2.2.2 CBRNE-onnettomuuksien suorituskyky

CBRNE-onnettomuuksilla tarkoitetaan onnettomuuksia, joissa on osallisena kemiallisia aineita (C), biologisia taudinaiheuttajia (B), radioaktiivisia aineita (R), ydinenergiaa (N) tai räjähteitä (E).

Kemikaalionnettomuuksien torjuntaa tehdään tarvittaessa kemikaalisukelluksella, jolla tarkoitetaan välittömän vaaran alueella tehtäviä tiedustelu-, pelastus-, torjunta- tai muita vastaavia tehtäviä, jotka edellyttävät paineilmahengityslaitteen ja soveltuvan kemikaalisuojapuvun käyttöä. Kemikaalisukellus edellyttää pelastajilta tehtävän vaatimaa koulutusta, säännöllistä vuosittaista osaamisen ylläpitävää harjoittelua sekä riittävää fyysistä kuntoa ja riittävää terveydentilaa.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan palveluiden tarve on arvioitu. Palvelun tasosta on tehty yksilöity päätös. Päätettyä tasoa ei aina saavuteta, mutta aluehallintoviraston tietoon ei ole tullut merkittäviä puutteita.

2.2.2.3 Vesipelastamisen suorituskyky

Vesipelastamista on venekaluston avulla tehtävä pelastustoiminta ja pintapelastus sekä vesisukellus. Pintapelastus tarkoittaa veden pinnalta tai välittömästi pinnan alta ilman vesisukelluslaitetta tehtävää ihmisen, eläimen tai omaisuuden pelastamista ja vahingon torjuntaa. Vesisukellus tarkoittaa vesisukelluslaitetta ja -varustusta edellyttävää ihmisen tai omaisuuden pelastamista ja ympäristövahingon torjuntaa.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Vesisukeltamisvalmiuden ylläpitäminen on perusteltua, koska Etelä-Savossa on paljon vesistöjä, eikä sen hoitaminen kuulu muiden viranomaisten tehtäviin. Vesisukellusvalmius ei ole kuitenkaan aukoton, koska sen ylläpitäminen ei ole mahdollista koko maakunnan alueella, eikä henkilöstöä ole välttämättä aina työvuorossa tai muuten saatavilla.

Tavoitteena Etelä-Savon hyvinvointialueen pelastustoimessa on välitön vesisukellusvalmius, jolloin työvuorossa on kaksi I-tason vesisukeltajaa. Tällöin voidaan suorittaa vaikeita vesisukellustehtäviä, joissa tulee olla koulutettu turvasukeltaja. Henkilöstön poissaolojen ynnä muitten syitten takia vesisukellusvalmius voidaan suunnitella myös yhden sukeltajan varaan, jolloin kyetään rajoitettuihin hengenpelastustehtäviin. Tilapäisesti on mahdollista, että vesisukellusvalmiutta ei ole henkilöstön erilaisien poissaolojen takia.

Palvelutasopäätöskauden aikana pyritään saamaan alueellinen vesisukeltajien koulutus yhteistyöalueen pelastustoimien kesken.

Sisä-Suomen kaikki saaristokunnat: Enonkoski, Puumala ja Sulkava sijaitsevat Etelä-Savossa. Saaristo-osakunnista kolme on Etelä-Savossa: Hirvensalmi, Savonlinna ja Mikkeli. Rungas vapaa-ajan asutus vaikuttaa huomattavasti

maakunnan väestömäärään varsinkin vilkkaina loma-aikoina. Etelä-Savossa vesipelastamisen suorituskyky on pystytty pitämään kohtuullisella tasolla. Vesisukeltajien saatavuus ja heidän kouluttamisensa on haasteena.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Vesipelastamisen palveluiden tarvetta on selvitetty. Palvelun tasosta on tehty yksilöity päätös. Päätettyä tasoa ei aina saavuteta, mutta aluehallintoviraston tietoon ei ole tullut merkittäviä puutteita. Suunniteltu valmius ei vastaa sisäministeriön ohjetta pelastustoimen sukellus- ja pintapelastustoiminnasta⁷. Ohjeessa ei ole mahdollistettu yhden sukeltajan rajoitettuja hengenpelastustehtäviä.

2.2.2.4 Ympäristövahinkojen pelastustoiminnan suorituskyky

Ympäristövahinkojen pelastustoiminnalla tarkoitetaan öljy- ja kemikaalivahinkojen pelastustoimintaa.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Hyvinvointialueen pelastustoimen yksittäisen paloaseman henkilöstön suorituskykyyn tai saatavuuteen liittyen tavoitteen mukaista valmiutta ei välttämättä saavuteta. Saatavuus voi myös vaihdella eri vuorokauden- ja vuodenaikoina esimerkiksi henkilöstöpulaan liittyen.

Palvelutasopäätöskauden aikana ympäristövahinkojen torjuntataso nostetaan tasolle B.

Ympäristövahinkojen torjuntaan suunnattua koulusta ja harjoitustoimintaa tulee kehittää riskipainotteisesti. Erityiskaluston osalta muun muassa mittauskalustoa tulee kehittää yhteistyössä Itä- ja Keski-Suomen pelastuslaitosten kanssa.

Muu tieto

Aluehallintoviraston erillisen selvityksen mukaan Etelä-Savon pelastuslaitoksen riskinarvion edellyttämää ympäristövahinkojen torjuntatasoa ei kaikilta osin saavutettu vuonna 2022: tavoitetason vaatimuksista täytyy 41 %, kun minimivaatimuksena on 90 %. Merkittävimmät puutteet ovat kehitymissuunnitelmassa sekä terveys- ja turvallisuussuunnittelussa ja työterveyshuollon suunnittelussa. Aluehallintoviraston arvion mukaan puutteet eivät kuitenkaan ole niin huomattavia, että ympäristövahingon torjunta olisi vakavasti uhattuna.⁸

⁷ Ohje pelastustoimen sukellus- ja pintapelastustoimintaan. Sisäministeriön julkaisu 2023:28

⁸ Ympäristövahingon torjuntavalmius pelastustoimessa 2022. Aluehallintovirastojen julkaisuja 157/2023.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan palveluiden tarve on arvioitu. Palvelun tasosta on tehty yksilöity päätös. Päätettyä tasoa ei aina saavuteta. Etelä-Savon hyvinvointialue on vuoden 2022 selvityksen jälkeen tehnyt korjaavia toimenpiteitä ja alustavassa investointisuunnitelmassa vuosille 2026–2029 on esitetty merkittäviä ympäristövahingon torjuntaa ylläpitäviä ja parantavia investointeja.

2.2.2.5 Korkealta pelastamisen suorituskyky

Korkealta pelastaminen sisältää ajoneuvokalustolla ja köysipelastamisella tehtävät korkealta pelastamisen toimenpiteet ja työskentelyn alueella, jossa on putoamisvaara. Putoamisvaarallisella alueella työskentely voi olla henkisesti ja fyysisesti vaativaa työtä, jonka turvallinen suorittaminen asettaa tekijälle terveydentilaan, toimintakykyyn, koulutukseen ja harjoitteluun liittyviä erityisvaatimuksia.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Korkealta pelastamisen taso on Etelä-Savossa vakiintunut. Etelä-Savon pelastuslaitoksella on puomitikaskalusto Mikkelissä ja Savonlinnassa. Alueelle on rakentumassa tuulivoimapuisto, jonka yhteydessä pelastustoimen suorituskykyä on parannettava.

Korkealta pelastaminen valmius pidetään palvelutasopäätöksessä päätetyllä tasolla.

Etelä-Savoon on rakennettu tuulivoimaloita ja lisää on tulossa. Tuulivoimalassa tapahtuvien onnettomuuksien pelastustoiminnan suorituskykyä on palvelutasopäätöskauden aikana kehitettävä koulutusten, osaamisen ja varusteiden osalta.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Korkealta pelastaminen valmius pidetään päätetyllä tasolla. Tuulivoimalassa tapahtuvien onnettomuuksien pelastustoiminnan suorituskyvyssä on kehittämistarvetta.

2.2.2.6 Sammutusveden saamiseen liittyvä suorituskyky

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Sammutusvesisuunnitelma on ajantasainen. Etelä-Savon pelastuslaitos on varautunut suurpaloihin ja metsäpaloihin riittävällä säiliöautokapasiteetilla, moottoriruiskukapasiteetilla ja kahdella metsäkoneen metsäpalonsammutuslaitteistolla.

Säiliöpaloautojen lukumäärä pidetään nykyisellään ja uusitaan siten, että niiden keski-ikä ei nouse.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan palveluiden tarve on arvioitu. Palvelun tasosta on tehty yksilöity päätös. Alustavassa investointisuunnitelmassa vuosille 2026–2029 on esitetty merkittäviä sammutusveden saamiseen liittyvää suorituskykyä ylläpitäviä ja parantavia investointeja.

2.2.2.7 Muiden paikallisten riskien edellyttämät suorituskyvyt

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Maastopelastamisen riski on merkittävä laajojen metsäalueiden ja runsaiden ulkoilureittien takia. Pelastuslaitos on viime vuosina uusinnut maastoajoneuvokalustoa merkittävästi. Etelä-Savon hyvinvointialueen pelastustoimella on riittävä venekalusto eri puolilla hyvinvointialuetta vesialueilla ja saaristossa tapahtuvien onnettomuuksien hoitamiseen.

Etelä-Savossa on runsaasti eri kokoisia vesialueita ja niissä runsas saaristo. Saaristossa on pääsääntöisesti vapaa-ajanasuntoja, mutta myös vakituista asutusta. Runsaammin asuttuihin saariin on olemassa tie- tai lossiyhteys. Vesistöissä tapahtuu myös runsaasti vesiliikennettä, varsinkin kesäisin.

Muiden paikallisten riskien edellyttämässä suorituskyvyissä ei ole erityistä kehittämistarvetta.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan palveluiden tarve on arvioitu ja tarpeeseen on pyritty vastaamaan. Alustavassa investointisuunnitelmassa vuosille 2026–2029 on esitetty merkittäviä vene- ja kelirikkokalustoa ylläpitäviä ja parantavia investointeja.

2.2.2.8 Pelastustoiminnan henkilöstövoimavarat

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Päätoiminen, sopimuspalokuntien henkilöstövoimavarojen mitoitus perustuu uhka- ja riskiarvioon. Henkilöstövoimavarat ovat kokonaisuudessaan sillä tasolla, että pelastustoiminnan odotetaan toteutuvan viivytyksettä ja tehokkaasti ja toimintavalmiustavoitteiden täyttyvän. Pelastustoimen riskianalyyssissä on arvioitu Etelä-Savon maakunnan alueen riskien ja häiriötilanteiden vaikutusta kokonaisuutena pelastustoimen suorituskyvyille asetettaviin tavoitteisiin. Lisäksi pelastustoimen henkilöstö laati paloasemakohtaiset riskikortit, joissa he toivat esille riskejä toiminta-alueillaan.

24/7 periaatteella toimivat paloasemat Etelä-Savossa ovat Mikkelissä, Savonlinnassa ja Pieksämäellä vähintään vahvuudella 1+3. Mäntyharjun, Kangasniemen ja Juvan paloasemien valmiudessa on yksi palomies24/7-periaatteella. Tämä järjestely ei ole aukoton, yksittäisten työvuorojen osalta voi olla poikkeamia. Näillä paloasemilla pelastusryhmät muodostuvat pääsääntöisesti sopimuspalokuntatoimintaan osallistuvasta henkilöstöstä. Puumalassa, Sulkavalla ja Punkaharjulla toimii moniammatilliset yksiköt 24/7-periaatteella. Tämä järjestely ei ole aukoton. Näillä paloasemilla pelastusryhmät muodostuvat pääsääntöisesti sopimuspalokuntatoimintaan osallistuvasta henkilöstöstä.

Muiden paloasemien pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön hälyttäminen tapahtuu hätäkeskuksen tai toimintaa johtavan pelastusviranomaisen toimesta. Pelastusryhmät muodostuvat pääsääntöisesti sopimuspalokuntatoimintaan osallistuvasta henkilöstöstä.

Etelä-Savon pelastustoimen pelastustoiminnan suorituskykyä on vahvistettu 30 minuutin varallaolon avulla. Varallaololla tarkoitetaan sitä, että viranhaltijan/työntekijän on oltava tavoitettavissa niin, että hänet voidaan tarvittaessa kutsua työhön. Pelastustoimen henkilöstöä saadaan 30 minuutin viiveellä paloasemalle, mutta sen avulla ei varmisteta pelastustoiminnan viivytyksetöntä ja tehokasta toteutumista. Varallaolojärjestelmä ei ole aukoton.

Päätoimisen henkilöstön arvioidaan vaikeutuvan valtakunnalliseen henkilöstön saatavuusongelmaan liittyen. Sopimuspalokuntien hälytysosastojen elinvoimaisuuden ja vahvuuksien ylläpitäminen jatkossa, kun väestö ikääntyy ja pienemmistä taajamista on muuttopainetta poispäin.

Sopimuspalokuntatoiminnan kehittämiseen ja rekrytoinnin tukemiseen panostetaan jatkossa entistä enemmän.

Rantasalmen palvelutason nostoa selvitetään palvelutasopäätöskauden aikana.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Päätoimisen henkilöstön arvioidaan vaikeutuvan valtakunnalliseen henkilöstön saatavuusongelmaan liittyen. Sopimuspalokuntien hälytysosastojen elinvoimaisuuden ja vahvuuksien ylläpitäminen jatkossa on haasteellista, kun väestö ikääntyy ja pienemmistä taajamista on muuttopainetta poispäin. Sopimuspalokuntatoiminnan kehittämisessä ja rekrytoinnin tukemisessa on jatkossa entistä enemmän panostustarvetta.

2.2.2.9 Pelastustoiminnan kalustovoimavarat

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan palveluiden tarve on arvioitu. Palvelun tasosta on tehty yksilöity päätös. Päätettyä tasoa ei aina saavuteta, mutta aluehallintoviraston tietoon ei ole tullut merkittäviä puutteita.

2.2.2.10 Paloasemat ja muut kiinteistöt

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Paloasemaverkon ja muiden kiinteistöjen mitoitukset perustuvat uhka- ja riskiarvioon. Mitoitus on kokonaisuudessaan sillä tasolla, että pelastustoiminnan odotetaan toteutuvan viivytyksettä ja tehokkaasti ja toimintavalmiustavoitteiden täyttyvän. Paloasemaverkon osalta on tunnistettu remontti- tai uudisrakennustarpeet.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Paloasemien ja muiden kiinteistöjen tarve on arvioitu. Kiinteistöjen tarpeen täyttäminen edellyttää jatkuvia investointeja. Alustavassa investointisuunnitelmassa vuosille 2026–2029 ei kuitenkaan ole esitetty investointeja rakennuksiin.

2.3 Pelastustoiminnan johtaminen

Pelastustoimintaa johtaa pelastusviranomaisen, ja pelastustoimen muodostelmalla on aina johtaja. Yhteistoimintatilanteissa, joissa pelastustoimintaan osallistuu useampi viranomaisen, pelastusviranomaisen toimii yleisjohtajana. Pelastustoiminnan johtamisesta laaditaan tarvittavat suunnitelmat, joissa määritellään riskien ja uhkien edellyttämät johtamisjärjestelyt eri laajuisissa ja myös pitkäkestoisissa tilanteissa.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Etelä-Savon pelastustoiminnan johtaminen on kuvattu ajan tasalla olevassa johtamisohjeessa. Sen mukaan, jos pelastusryhmän johtajana toimii ryhmänjohtajakoulutuksen saanut vakinainen viranhaltija, toimii hän myös pelastustoiminnan johtajana. Jos pelastusryhmänjohtajana toimii muu kuin pelastusviranomaisen, toimii hän yleensä tilannepaikan johtajana. Tällöin varsinainen pelastustoiminnanjohtaja on hälytyksen saanut pelastusviranomaisen. Pelastustoimen palvelut on pystytty tuottamaan palvelutasopäätöksessä päätetyllä tasolla ja tavalla.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan palvelut toteutuvat tällä hetkellä hyvin. Yhteistyöalueen tilanne- ja johtokeskuksen rakentuminen on palveluiden sisällön ja laajuuden osalta neuvotteluvaiheessa.

2.4 Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien asianmukaisuuden valvonta

Hyvinvointialue voi tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut itse, yhteistoiminnassa muiden hyvinvointialueiden kanssa tai hankkia ne sopimukseen perustuen muilta palvelujen tuottajilta. Vaikka hyvinvointialue hankkii palveluja muulta palvelujen tuottajalta, sillä säilyy järjestämisvastuu ja vastuu palvelujen asianmukaisen hoitamisen valvonnasta.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Etelä-Savon hyvinvointialue toteuttaa yhdessä tilannekeskustoimintaa, jonka vastuullisena tuottajana on Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastuslaitos. Toiminta perustuu sopimukseen ja osapuolet seuraavat sopimuksen toteutumista. Tuleva Itä-Tike korvaa nykyisen ISTIKE:n ja sen toimintaa kehitetään tulevan valtioneuvoston asetuksen perusteella yhdessä Itä-Tiken pelastuslaitosten kanssa.

Yhteistoiminta toimii tällä hetkellä hyvin.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan palvelut toteutuvat tällä hetkellä hyvin.

2.5 Pelastusviranomaisen antama virka-apu

Pelastusviranomaisen voi antaa toimialaansa soveltuvaa virka-apua valtion, hyvinvointialueen tai kunnan viranomaisen ja laitoksen laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Etelä-Savon pelastustoimi antaa muille viranomaisille virka-apua pyynnöstä erityiseen harkintaan pohjautuen. Pynnön toteuttamisessa otetaan huomioon pelastustoiminnan tarpeet omalla alueella ja mahdollisuudet antaa virka-apua pelastustoimintaa vaarantamatta. Virka-avun antamisessa noudatetaan kunkin viranomaisen kanssa laadittuja yhteistyösopimuksia.

Virka-avun antamisessa ei ole tunnistettu erityisiä kehittämistarpeita.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan palvelut toteutuvat tällä hetkellä hyvin.

2.6 Kansainvälisen avun antaminen ja vastaanottaminen

Pelastustoimi osallistuu pelastustoimeen kuuluvan ulkomaille annettavan avun ja pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun vastaanottamisen edellyttämään valmiuden ylläpitoon.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Kansainvälisen avun antamisessa Etelä-Savon pelastuslaitos on osallistunut EU-pelastuspalvelumekanismin toimintaan ja sitoutunut yhdessä muiden Itä- ja Kaakkois-Suomen pelastuslaitosten kanssa metsäpalomuodostelmalla (FI GFFF-V) tukemaan pelastuspalvelumekanismin kautta muiden EU-alueen valtioiden pelastustoimintaa.

Pelastuslaitoksella ei ole valtion hankkimaa kansainväliseen pelastustoimintaan soveltuvaa erityiskalustoa.

Kansainvälisen avun vastaanottamiseen ja antamiseen liittyvä suunnitelma (HNS) on Etelä-Savossa parhaillaan päivityksessä ja valmistuu vuoden 2023 aikana. Pelastustoimi osallistuu pelastustoimeen kuuluvan ulkomaille annettavan avun ja pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun vastaanottamisen edellyttämään valmiuden ylläpitoon.

Palvelutasopäätöskauden aikana selvitetään henkilöstön koulutustarpeet ja järjestetään tarvittavaa koulutusta.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Etelä-Savon hyvinvointialueen pelastustoimi on osallistunut aktiivisesti kansainvälisen avun antamiseen EU-pelastuspalvelumekanismin kautta. Kansainvälisen avun vastaanottamisen järjestelyt ovat kehittymässä.

2.7 Pelastustoiminnan suunnitelmat

Tämä luku käsittelee suunnitelmia, joita pelastuslaitoksen on tehtävä pelastuslain mukaan. Suunnitelmat ovat arvioinnin kohteena olevien pelastustoimen palvelujen tuottamista tukevia asiakirjoja. Aluehallintovirasto arvioi suunnitelmien laatimista ja toteutumista hyvinvointialueen antaman selvityksen perusteella.

Pelastuslaitoksen tulee pelastuslain mukaan laatia hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat. Pelastuslaitosten tulee laatia pelastustoiminnan yhteistyöalueen puitteissa tapahtuvaa johtamista ja pelastustoiminnassa tarvittavan avun antamista koskevat suunnitelmat yhteistoiminnassa keskenään ja pelastustoiminnan yhteistyön järjestämisestä vastaavien pelastuslaitosten johdolla.

2.7.1 Hälytysohje

Pelastuslaitoksen tulee laatia hälytysohje pelastustoiminnassa tarvittavien voimavarojen hälyttämisestä yhteistyössä pelastustoimintaan osallistuvien, virka-apua antavien viranomaisten ja Hätäkeskuslaitoksen kanssa. Hälytysohje on laadittava siten, että hätäkeskus voi hälyttää pelastustoimintaan lähimmät tarkoituksenmukaiset yksiköt riippumatta siitä, miltä hyvinvointialueelta ne ovat.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Hälytysohje on laadittu siten, että hätäkeskus voi hälyttää pelastustoimintaan lähimmät tarkoituksenmukaiset yksiköt riippumatta siitä, miltä hyvinvointialueelta ne ovat. Hälytysohjetta päivitetään tarpeen mukaan, mikäli siinä havaitaan optimointitarvetta.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan hälytysohje on laadittu ja se pidetään ajan tasalla.

2.7.2 Pelastuslaitosten keskinäisen avunannon suunnitelmat

Pelastuslaitoksen tulee tarvittaessa antaa apua toiselle pelastuslaitokselle pelastustoiminnassa. Pelastuslaitoksen tulee myös laatia yhteistyössä pelastuslaitosten yhteistyösuunnitelmat avun antamiseen varautumisesta sekä avun pyytämisestä ja antamisesta. Pelastuslaitosten tulee varautua pelastustoiminnassa tarvittavan avun antamiseen yhteistyöalueen puitteissa ja tarvittaessa myös toiseen pelastustoiminnan yhteistyöalueeseen kuuluvan pelastuslaitoksen kanssa.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastuslaitosten keskinäisestä avunannosta on sovittu yhteistyöalueen yhteisessä sopimuksessa. Sopimuksessa on kuvattu avunannon suunnittelun periaatteet. Yhteistyösopimus sisältää pelastuslain 45 § mukaisen velvoitteen. Yhteistyösopimus päivitetään vuoden 2024 aikana.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan keskinäisen avunannon sopimus on laadittu ja se on päivitetty vuonna 2024.

2.7.3 Yhteistyösuunnitelmat

Pelastuslaitoksen tulee laatia hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat. Valtion,

hyvinvointialueen ja kunnan viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset ovat velvollisia osallistumaan pelastuslaitoksen johdolla pelastustoiminnan suunnitteluun ja toimimaan onnettomuus- ja vaaratilanteissa niin, että pelastustoiminta voidaan toteuttaa tehokkaasti.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Yhteistyösuunnitelmat ja sopimukset tehdään pelastuslain 46 § mainittujen toimijoiden kanssa, jos pelastustoimen riskianalyysi ja pelastustoiminnan järjestelyt sitä edellyttävät. Suunnitelmat päivitetään tarvittaessa. Yhteistyösuunnitelmissa ei ole erityistä kehittämistarvetta.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan yhteistyösuunnitelmat on laadittu ja ne pidetään ajan tasalla.

2.7.4 Onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat

Pelastuslaitos vastaa hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämien pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevien suunnitelmien laatimisesta, mukaan lukien sammutusvesisuunnitelmasta.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastuslaitos laatii pelastustoiminnan yhteistyöalueen puitteissa tapahtuvaa johtamista ja pelastustoiminnassa tarvittavan avun antamista koskevat suunnitelmat yhteistoiminnassa keskenään ja pelastustoiminnan yhteistyön järjestämisestä vastaavan pelastuslaitosten johdolla. Suunnitelmien päivittäminen on parhaillaan työn alla Itä-Suomen yhteistyöalueella.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat on laadittu. Suunnitelmien päivittäminen on parhaillaan työn alla Itä-Suomen yhteistyöalueella.

2.7.5 Erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoiset pelastussuunnitelmat

Pelastuslaitoksen on laadittava onnettomuuden varalle ulkoinen pelastussuunnitelma yhteistyössä asianomaisen toiminnanharjoittajan kanssa

alueille, joilla on pelastuslain mukaisesti ydinenergialaitos, tuotantolaitos, kaivannaisjätteen alue, vaarallisten aineiden kuljetukseen käytettävä ratapiha tai satama-alue. Pelastuslaitoksen ja toiminnanharjoittajan on huolehdittava yhteistyössä suunnitelmasta tiedottamisesta ja järjestettävä harjoituksia pelastussuunnitelman toimivuuden varmistamiseksi. Ulkoisen pelastussuunnitelman edellyttäviä kohteita on hyvinvointialueilla vaihteleva määrä.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Ulkoiset pelastussuunnitelmat on dokumentoitu pelastuslaitoksen tietojärjestelmään ja yleisölle annettava turvallisuustiedote julkaistaan toiminnanharjoittajan sekä pelastustoimen verkkosivuilla. UPS-prosessia kehitetään palvelutasopäätöskauden aikana siten, että harjoitusten sisällöt ja aikataulut toimivat paremmin.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Etelä-Savossa on yksi erityistä vaaraa aiheuttava kohde, johon tulee laatia ulkoinen pelastussuunnitelma. Suunnitelma on ajan tasalla.

Aluehallintoviraston arvio pelastustoiminnan palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta sekä pelastustoiminnan suunnitelmista:

Etelä-Savon pelastuslaitoksen ensimmäisen yksikön toimintavalmiusajat ovat pääosin riittävällä tasolla. Merkittävimmät puutteet ovat yhdessä Savonlinnan alueen II riskiluokan ruudussa. Pelastusryhmän aloittama tehokkaan pelastustoiminnan toimintavalmiusaika on kasvanut vuonna 2023 edellisten vuosien aikoihin verrattuna huomattavasti.

Pelastusjoukkueen toimintavalmiusaika on nopeutunut edellisiin vuosiin verrattuna.

Pelastustoiminnan suorituskyvyt ovat pääosin riittävällä tasolla.

Suorituskykyjen ylläpitäminen edellyttää jatkuvaa kehittämistä sekä investointeja.

Suunnitelmat on laadittu ja ne ovat joko ajan tasalla tai niiden päivittäminen on käynnissä. Suunnitelmien päivittämisessä tehdään yhteistyötä soveltuvin osin yhteistyöalueen kanssa Pohjois-Savon koordinoimana.

3 Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta

Pelastustoimen koulutus-, neuvonta- ja valistustehtävissä sekä pelastustoiminnassa voidaan käyttää apuna sopimuspalokuntia ja muita organisaatioita ja henkilöitä. Hyvinvointialue päättää, missä laajuudessa se käyttää vapaaehtoisia pelastustoiminnan palvelujen tuottamisessa.

Sopimuspalokuntien lisäksi pelastustoimen tehtävissä voidaan käyttää apuna muitakin toimijoita, kuten meri- ja järvipelastusyhdistysten yksiköitä, vapaaehtoista pelastuspalvelua, pelastusalan liittoja, pelastuskoiria sekä radioamatöörejä ja muita vapaaehtoistoimintaan perustuvia organisaatioita ja järjestöjä.

Tässä luvussa arvioidaan pelastustoimen vapaaehtoistoimintaan liittyvien tehtävien hoitamista, palvelujen tehtäväkohtaista tarvetta ja saatavuutta sekä niiden kehitystarvetta.

3.1 Vapaaehtoisten käyttö pelastustoimen palvelujen tuottamisessa

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Etelä-Savon hyvinvointialueen pelastustoimi käyttää runsaasti sivutoimista henkilöstöä pelastustoiminnan palvelujen tuottamisessa. Valtaosalla sopimuspalokuntien henkilöistä on henkilökohtainen työsopimus pelastuslaitoksen kanssa. Pieni osa sopimuspalokuntien henkilöstöstä toimii myös ilman henkilökohtaista sopimusta.

Alueella toimii Suomen Meripelastusseuran vapaaehtoisia järvipelastusyhdistyksiä. Lisäksi Etelä-Savon pelastustoimella on vapaaehtoisen pelastuspalvelun ja radioamatöörien kanssa yhteistyötä. Radioamatöörien kanssa on sovittu vararadiojärjestelmästä.

Sopimuspalokuntien osalta tavoite on toistaiseksi saatu toteutettua, mutta hyvinvointialueiden rahoitusvajeen aiheuttamat säästötoimet hankaloittavat tilannetta. Muut vapaaehtoisresurssit ovat myös toteutuneet suunnitellusti. Sopimuspalokuntien kanssa yhteistyössä tehdään työtä toiminnan ylläpitämiseksi ja uusien jäsenten aktivoimiseksi.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Etelä-Savon hyvinvointialueen pelastustoimi käyttää runsaasti sivutoimista ja vapaaehtoista henkilöstöä palveluiden tuottamisessa.

3.2 Pelastustoimen vapaaehtoistoiminnan edistäminen

Pelastustoimen viranomaisten tulee mahdollisuuksiensa mukaan edistää pelastustoimen tehtävissä käytettävien vapaaehtoisten organisaatioiden toimintaedellytyksiä. Vapaaehtoisten organisaatioiden toimintaedellytysten

edistäminen sisältää taloudellista tukea, koulutuksellista tukea tai muuta yhteistyötä vapaaehtoisten organisaatioiden kanssa. Toimenpiteiden tulisi näkyä kirjattuina tavoitteina ja toimenpiteinä muun muassa pelastuslaitosten toimintasuunnitelmissa.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Hyvinvointialueen pelastustoimi edistää ja ottaa toiminnassaan huomioon vapaaehtoistoiminnan edistämisen.

Toimenpiteitä ovat:

- Liikunta- ja kulttuurietu sopimuspalokunnan aktiiviselle henkilöstölle.
- Pelastuslaitos osallistuu aktiivisesti sopimuspalokuntien rekrytointiin.
- Palokuntanaisten ja -nuorten toimintaa kehitetään yhteisyyssä Suomen pelastusalan keskusjärjestön (SPEK) kanssa.
- Pelastuslaitos tukee palokuntanaisten ja nuorisotoimintaa avustusten ja varusteiden hankinnan muodossa.
- Osa tukiosastoista osallistuu hälytysmuonitukseen ja siitä on sovittu.

Lisäksi pelastustoimi osallistuu muiden vapaaehtoistoimijoiden toiminnan suunnitteluun ja toimintaan. Sopimukset ovat ajan tasalla kyseisten toimijoiden kanssa.

Sopimuspalokuntatoiminnan tukemiseksi on saatu lisämääräraha vuodelle 2024. Se kohdennetaan aktivoivaan koulutukseen, hälytysrahan nostoon ja ajokorttikoulutuksen tukemiseen.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Etelä-Savon hyvinvointialueen pelastustoimi on edistänyt vapaaehtoistoimintaa merkittävästi. Sopimuspalokuntien hälytysosastojen elinvoimaisuuden ja vahvuuksien ylläpitäminen jatkossa on haasteellista, kun väestö ikääntyy ja pienemmistä taajamista on muuttopainetta pois päin. Sopimuspalokuntatoiminnan kehittämisessä ja rekrytoinnin tukemisessa on jatkossa entistä enemmän panostustarvetta.

3.3 Sopimuspalokuntaan ja muuhun vastaavaan yhteisöön kuuluvan henkilön terveystarkastukset

Jos sopimuspalokuntaan tai muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluva savusukeltaja tai muuta vastaavaa raskasta työtä tekevä henkilö ei ole oikeutettu työsuhteen perusteella työterveyshuoltoon, hänelle on järjestettävä työterveyshuoltolain mukaisia tarkastuksia vastaavat terveystarkastukset ja muut ennaltaehkäisevät palvelut. Ennaltaehkäisevillä palveluilla ja terveystarkastuksilla on tarkoitus ehkäistä ja torjua pelastustoimintaan kuuluvasta työstä ja työolosuhteista johtuvia terveysvaaroja ja -haittoja ja suojella henkilön turvallisuutta, työkykyä ja terveyttä.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Etelä-Savon pelastustoimi järjestää kustannuksellaan terveystarkastukset pelastustoimintaan osallistuville savusukeltajille ja vesisukeltajille. Samoin terveystarkastukset järjestetään toiminnan aloittaville, veneen kuljettajille ja ajokorttien myöntämisen yhteydessä. Järjestelmä on toiminnassa ja sitä kehitetään parhaillaan toimivammaksi. Haasteita on ollut riittävien lääkärintarkastusaikojen saatavuudessa. Vuoden 2024 aikana otetaan vaiheittain käyttöön uuden sukellus- ja pintapelastusohjeen soveltaminen fyysisen kunnon vaatimusten osalta.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan työterveyshuollon palveluiden saatavuudesta ja fyysisen kunnon testauksen resursseista huolehditaan, haasteena on ollut riittävien lääkärintarkastusaikojen saatavuudessa.

3.4 Sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutus

Pelastustoimintaan osallistuvilta sivutoimiselta sekä sopimuspalokuntaan ja muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluvalta henkilöltä vaaditaan Pelastusopiston opetussuunnitelman mukainen koulutus.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Etelä-Savon hyvinvointialueen pelastustoimi laatii vuosittain koulutuskalenterin. Pelastustoimella on nimetty koulutusvastaava.

Sivutoimiselta sekä sopimuspalokuntaan ja muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluvalta henkilöltä vaaditaan Pelastusopiston opetussuunnitelman mukainen koulutus. Pelastustoimi järjestää koulutusta riittävästi tarpeen mukaan, siten että henkilöstön osaaminen ja henkilöstön määrä voidaan pitää vähintään vuoden 2022 tasolla.

Sopimuspalokuntien henkilöstön viikkoharjoitukset suunnitellaan vuosittain asemavastaavan ja palokunnan yhteistyössä. Koulutusvastaava ja paloasemaryhmien palopäälliköt hyväksyvät suunnitelmat. Viikkoharjoitussuunnitelmissa huomioidaan pakolliset koulutusvaatimukset ja painotetaan niiden lisäksi paloasemien vastuualueiden riskejä.

Vuoden 2023 aikana sopimuspalokuntien suunnitellut kurssit on toteutettu kurssikalenterin mukaisesti. Viikkoharjoitukset on toteutettu suunnitelmien mukaisesti, niihin osallistuminen on ollut sellaisella tasolla, että sopimuspalokuntien hälytysryhmien tavoitevahvuus on saatu pidettyä yllä.

Pelastustoimen palvelukyky sopimushenkilöstön osalta on säilynyt entisellään. Haasteena on koulutuksen saatavuuden ja koulutuksen kohdentamisen

varmistaminen. Palokuntakursseja on jouduttu perumaan vähäisen kysynnän vuoksi. Edelleen on kehitettävä yhteistyötä muiden hyvinvointialueiden kanssa.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutuksesta on huolehdittu. Edelleen kehitettävää on yhteistyössä muiden hyvinvointialueiden kanssa.

Aluehallintoviraston arvio pelastustoimen vapaaehtoistoimintaan liittyvien tehtävien hoitamisesta, tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta:

Etelä-Savon hyvinvointialueen pelastustoimi on edistänyt vapaaehtoistoimintaa merkittävästi. Sopimuspalokuntien hälytysosastojen elinvoimaisuuden ja vahvuuksien ylläpitäminen jatkossa on haasteellista, kun väestö ikääntyy ja pienemmistä taajamista on muuttopainetta poispäin. Sopimuspalokuntatoiminnan kehittämiseksi ja rekrytoinnin tukemisessa on jatkossa entistä enemmän panostustarvetta.

4 Väestönsuojelun palvelut

Pelastustoimen viranomaisen tulee pelastuslain mukaan varautua riittävin suunnitelmin ja valmisteluin toimialaan kuuluvien väestönsuojelutehtävien hoitamiseen. Väestönsuojelun (VSS) palveluja ovat muiden muassa

- väestönsuojeluun varautumisen suunnittelu
- pelastustoimen viranomaisten vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien suunnitelmien yhteensovittaminen
- hyvinvointialueen väestönsuojeluorganisaation määrittäminen
- väestönsuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön varaaminen
- väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön kouluttaminen
- pelastustoiminnan poikkeusoloissa mahdollistavien johtamistilojen ja muiden edellytysten järjestäminen
- kuntien kanssa tehtävä yhteistyö.

Tässä luvussa on tarkoitus arvioida väestönsuojelun palvelujen tehtäväkohtaista tarvetta ja saatavuutta sekä palvelujen kehittämistarvetta.

4.1 Väestönsuojeluun varautumisen suunnittelu

Hyvinvointialueen pelastustoimen viranomainen huolehtii väestönsuojeluun varautumisen edellyttämien suunnitelmien laatimisesta ja päivittämisestä ja tehtävien hoitamiseksi tarvittavista voimavaroista.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Väestönsuojeluun varautumiseen liittyvät pelastustoimen vastuut ja tehtävät on määritelty niin, että ne kattavat pelastuslain 64. pykälän mukaiset vaatimukset. Varautumiseen liittyvät suunnitelmat ovat olemassa ja parhaillaan päivityksessä suunnitellun mukaisesti. Tulevina vuosina varautumisen suunnitelmien osalta tarvitaan resursseja aiempaa enemmän, muun muassa yhteistyöalueella yhteistyösuunnitelmien ja NATO-yhteensopivuuksien kannalta.

Pelastustoimen riskianalyysi on päivitetty v.2023 palvelutasopäätöksen pohjaksi. Väestönsuojelun ja varautumisen kannalta mitoitustarve on kasvanut ajan ilmiöiden, ilmastonmuutoksen aiheuttaman lisääntyneen häiriötilanneriskin, maailmanpoliittisen tilanteen ja hyvinvointialueuudistuksen pelastustoimelle tuomien varautumisen ja valmiussuunnittelun tehtävien vuoksi. Tämä on jo huomioitu hyvinvointialueelle siirryttäessä, joten Etelä-Savon pelastustoimen resursseja varautumisen, väestönsuojelun ja valmiussuunnittelun tehtäviin on lisätty.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Varautumisen suunnitelmat ovat pääosin ajan tasalla. Kehittämistä vaativat osiot pelastuslaitoksen valmiussuunnitelman ja johtamissuunnitelman osalta on tiedostettu ja näiden kehittäminen on aikataulutettu pelastuslaitoksen osalta.

Suunnittelutyöhön käytettävissä henkilöstöresursseissa on varmistamistarvetta, jotta näihin tehtäviin on tosiasiallisesti tarvittava ja osaava resurssi käytettävissä.

4.1.1 Väestönsuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön varaaminen

Hyvinvointialueen pelastustoimen viranomaisten vastuulla on VSS-organisaation henkilöstön ja tilojen varaamisen periaatteet ja päivittämisen aikaväli. Se sisältää oman päätoimisen ja sivutoimisen ja sopimuspalokuntien henkilöstön VAP-varausten ajantasaisuuden sekä omien toimitilojen ja mahdollisten väistötilojen varaamisen.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Väestönsuojelutehtäviin suunnitellun henkilöstön ja kaluston varaukset pidetään ajan tasalla. Tilojen osalta varaukset tarkastellaan maakunnan sisäisesti eri toimijoiden kesken.

Henkilövaraukset ja ajoneuvovaraukset on päivitetty vuonna 2023. Rakennusten käytön, rekisteröimättömien työkoneiden ja palvelusopimusyritysten osalta työ on menossa. Varausten ylläpito on jatkuvaa toimintaa. Henkilöstön varautumiskoulutusta tehostetaan jatkossa.

Aluehallintoviraston arvio laadun toteutuneesta ja tulevasta kehityksestä

Pelastuslaitos on toteuttanut tarvittavia henkilövarauksia ja ajoneuvojen varauksia väestönsuojelutehtäviä varten. Henkilövarauksia päivitetään säännöllisesti.

Muiden tarvittavien varausten tekemisessä ja toimintojen yhteensovittamisessa on kehittämistarvetta.

4.2 Pelastustoimen viranomaisten vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien suunnitelmien yhteensovittaminen

Hyvinvointialueen pelastustoimen viranomaisen huolehtii toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittamisesta huomioiden yhteistoimintatarpeet ja -sopimukset.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Väestönsuojelutehtävät suunnitellaan ja yhteensovitetään päivitetyn alueellisen riskinarvion ja sen myötä päivitetyn sotilaallisen riskianalyysin pohjalta. Työ on parhaillaan menossa eri suunnitelmien osalta suunnitellun mukaisesti.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Pelastuslastuslaitoksen vastuulla oleva väestönsuojelutehtäviin liittyvä toiminta ja suunnitelmat on osittain yhteensovitettu tarvittavien tahojen kanssa. Yhteensovittamisessa tarvittavien tahojen kanssa on edelleen edistämistarvetta.

4.3 Hyvinvointialueen väestönsuojeluorganisaation määrittäminen

Hyvinvointialueen pelastustoimen viranomaisen huolehtii väestönsuojeluorganisaation henkilöstöstä (pää- ja sivutoiminen sekä sopimuspalokuntien henkilöstö), materiaalin ja tilojen määrittämisestä ja varaamista koskevien suunnitelmien laadinnasta ja päivittämisestä.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Väestönsuojeluorganisaatio suunnitellaan osana pelastustoimen valmiussuunnitelmaa. Valmiussuunnitelmien päivitystyö saatetaan loppuun vuoden 2024 aikana. Koko hyvinvointialueen henkilövarausjärjestelmä suunnitellaan uudelleen palvelutasopäätöskauden aikana.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Väestönsuojeluorganisaation määrittäminen ja suunnittelu on osin vanhentunutta.

4.4 Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutus

Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstöllä tulee olla riittävä osaaminen pelastustoimen viranomaisten vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien hoitamiseksi. Osaamiseen vaadittavan koulutuksen, perehdytyksen ja osaamisen ylläpidon määrittely ja määrittelyn perusteella suunnitellut toimenpiteet muodostavat VSS-koulutusohjelman.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Tarvittavat väestönsuojelukoulutukset suunnitellaan henkilöstön tehtävien edellyttämällä tasolla. Suunnittelua tehdään yhteistyössä koko maakunnan muiden toimijoiden kanssa. Pelastusopiston varautumisen koulutustarjontaan on esitetty tarpeet Etelä-Savon näkökulmasta. Koulutustarjontaa on markkinoitu maakunnan toimijoille ja oltu mukana niitä toteuttamassa.

Pelastustoimen omaa johto- ja erityishenkilöstöä on koulutettu tarpeen mukaan. Henkilöstön varautumiskoulutusta on tarpeen tehostaa hyvinvointialueella jatkossa.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Pelastuslaitos on kouluttanut henkilöstöään väestönsuojelutehtäviin. Väestönsuojelukoulutuksen tarve tulee määrittellä tunnistettujen uhkien ja riskien perusteella. Saatujen tietojen perusteella hyvinvointialueen pelastustoimi on harjoitellut väestönsuojelutehtäviä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Henkilöstön koulutukseen tarvittavassa resurssissa on varmistamistarvetta.

4.5 Pelastustoiminnan poikkeusoloissa mahdollistavien johtamistilojen ja muiden edellytysten järjestäminen

Pelastustoimen viranomaisten johtamisen edellytykset poikkeusoloissa on varmistettava. Tämä sisältää

- suunnitelman johtamisesta poikkeusoloissa, mukaan lukien suunnitelman päivitys ja suunnitelmaan perehdyttäminen
- johtamis- ja viestintätoiminnoissa tarvittavien toimitilojen, väistötilojen ja suojatilojen määrittämisen ja kunnossapidosta sopimisen
- johtamis- ja viestintätoiminnoissa tarvittavien tietojärjestelmien ja niiden varajärjestelmien määrittelyn ja ylläpidosta sopimisen.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Hyvinvointialueen johtamistiloista ja muista edellytyksistä huolehditaan. Johtamistilat ja muut edellytykset ovat pääosin tavoitetasolla. Täydentävää suunnittelua tehdään parhaillaan osana valmiussuunnitelmien päivitystyötä. Hyvinvointialueen rahoitusvaje vaikuttaa osaltaan suunnitteluun ja toteutusmahdollisuuksiin.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Johtamisen edellytykset poikkeusoloissa toteutuvat pääosin. Suunnitelmissa on vielä päivittämisen tarvetta. Johtamis- ja viestintätoiminnoissa tarvittavien toimitilojen, väistötilojen ja suojatilojen määrittämisen ja kunnossapidosta sopimisen edellytykset täyttyvät. Johtamis- ja viestintätoiminnoissa tarvittavien tietojärjestelmien ja niiden varajärjestelmien määrittelyn ja ylläpidosta sopimisen edellytykset täyttyvät.

4.6 Kuntien kanssa tehtävä yhteistyö

Väestönsuojeluun varautumisessa tehdään yhteistyötä kuntien kanssa. Yhteistyö sisältää yhteistoimintarakenteet, toimintamallit ja yhteistyön edellyttämän tiedonkulun. Muuta varautumiseen liittyvää yhteistyötä on esimerkiksi kuntien valmiussuunnittelun tukeminen.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Kuntien kanssa on juuri uusittu sopimukset väestönsuojelun ja varautumisen yhteensovittamisesta ja yhteistyöstä. Yhteistyö toteutuu erinomaisesti ja sopimusten mukaisesti.

Aikaansaadut vaikutukset ja tulevien tarpeiden arviointi: Hyvinvointialueen toimialojen ja kuntien valmiussuunnittelun yhteyshenkilöiden yhteistyötä kehitetään ja tiivistetään sopimusten mukaisesti.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Kuntien kanssa tehtävä yhteistyö toteutuu hyvin. Toimintamallit ovat vakiintuneita ja toimivia.

Aluehallintoviraston arvio väestönsuojeluun varautumiseen kuuluvien pelastustoimen tehtävien tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta:

Varautumisen suunnitelmat ovat pääosin ajan tasalla. Kehittämistä vaativat osiot pelastuslaitoksen valmiussuunnitelman ja johtamissuunnitelman osalta on tiedostettu ja näiden kehittäminen on aikataulutettu pelastuslaitoksen osalta.

Suunnittelutyöhön käytettävissä henkilöstöresursseissa on varmistamistarvetta, jotta näihin tehtäviin on tosiasiallisesti tarvittava ja osaava resurssi käytettävissä.

Kuntien kanssa tehtävä yhteistyö toteutuu hyvin. Toimintamallit ovat vakiintuneita ja toimivia.

5 Pelastustoimen palvelujen laatu ja sen kehittämistarve

5.1 Valtioneuvoston laadukkaan pelastustoimen järjestämiselle vahvistamien valtakunnallisten tavoitteiden toteutuminen hyvinvointialueella

5.1.1 Valtakunnalliset strategiset tavoitteet pelastustoimen järjestämiselle vuosille 2023–2026

- **Tavoite 1: Pelastustoimen palvelutaso toteutuu yhdenvertaisesti ja laadukkaasti sekä valtakunnallisesti että alueellisesti**

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastustoimen palvelutaso kokonaisuutena v.2023 on toteutunut Etelä-Savossa hyvin. Tätä tukevat myös uuden palvelutasopäätöksen tueksi Lappeenrannan teknisen yliopiston kanssa yhteistyössä tehdyt selvitykset toimintavalmiusaikojen toteutumisesta alueella. Uudessa palvelutasopäätöksessä aluetta on käsitelty mahdollisimman tasapuolisesti, alueellisen riskinarvion ja pelastustoimen riskianalyysin pohjalta

Aluehallintoviraston arvio laadun toteutuneesta ja tulevasta kehityksestä

Palvelutason yhdenvertaisessa ja laadukkaassa toteutumisessa ei ole havaittu merkittäviä poikkeamia. Palvelutason yhdenvertaisuuden ja laadukkaan toteutumisen arvioitu tuleva kehitys pysyy pääosin nykytasolla.

- **Tavoite 2: Pelastustoimen henkilöstöresurssit ovat riittävät ja henkilöstö on osaavaa ja hyvinvoivaa**

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Tällä hetkellä tilanne on hyvä. Etelä-Savon pelastustoimessa on saatu veto- ja pitovoimatekijöitä hyvälle tasolle. Tulevaisuudessa haasteita aiheuttaa kuitenkin alan päätoimisen henkilöstön osalta henkilöstöpula ja sopimuspalkokuntien osalta ikääntyminen ja harva-alueella muuttovirrat pienistä taajamista poispäin. Eloisan sisäisen henkilöstöbarometrin mukaan pelastustoimen henkilöstön ilmapiiri on hyvä. Henkilöstön osaamisen kehittymistä ja ylläpitoa tuetaan työnantajan toimesta vahvasti.

Aluehallintoviraston arvio laadun toteutuneesta ja tulevasta kehityksestä

Henkilöresurssit ovat pääsääntöisesti riittäviä. Henkilöstön osaamisessa sekä hyvinvoinnissa ei ole havaittu merkittäviä poikkeamia. Riittävän henkilöresurssin ylläpitämisessä on arvion mukaan tulevaisuudessa haasteita. Tulevaisuudessa haasteita aiheuttaa alan päätoimisen henkilöstön osalta henkilöstöpula ja sopimuspalokuntien osalta ikääntyminen ja harva-alueella muuttovirrat pienistä taajamista poispäin.

- **Tavoite 3: Pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisy on järjestetty riskiperusteisesti, yhdenmukaisesti ja vaikuttavasti**

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Onnettomuuksien ehkäisytyötä ohjataan pääosin valvontasuunnitelmalla ja turvallisuusviestinnän suunnitelmilla vuosittain. Molemmissa on huomioitu valtakunnalliset linjaukset sekä painotuksina ja tavoitteina Etelä-Savon riskiympäristö ja vaikuttaminen painottuviin riskeihin. Yhteistyötä tehdään laajasti eri viranomaisten ja toimijoiden kesken.

Aluehallintoviraston arvio laadun toteutuneesta ja tulevasta kehityksestä

Onnettomuuksien ehkäisyn riskiperusteisuus toteutuu pääasiassa hyvin. Yhdenmukaisuudessa ei ole havaittu merkittäviä poikkeamia.

- **Tavoite 4: Pelastustoimella on välitön kyky toimia suunnitellusti kaikissa turvallisuustilanteissa, ja se säilyy turvallisuuden lähipalveluna**

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Palvelutasopäätöksessä on huomioitu lähipalveluperiaate, nykyinen paloasemaverkosto pyritään säilyttämään. Päivittäisen valmiuden ylläpidon haasteena on alan henkilöstöpula. Varautuminen ja jatkuvuuden turvaaminen on Etelä-Savon pelastustoimessa osa päivittäistä toimintaa.

Aluehallintoviraston arvio laadun toteutuneesta ja tulevasta kehityksestä

Pelastustoimen kyky toimia kaikissa turvallisuustilanteissa on määritelty. Pelastustoimi on säilynyt turvallisuuden lähipalveluna.

- **Tavoite 5: Pelastustoimen alueellinen ja valtakunnallinen valmius sekä varautuminen mahdollistavat väestön suojaamisen kaikissa olosuhteissa**

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Varautuminen on Etelä-Savossa hyvällä tasolla pelastustoimessa ja koko maakunnan kannalta. Alueelliset varautumisen rakenteet toimivat joustavasti ja hyvin. Pelastustoimella on johtokeskustilat, hyvinvointialueelle niitä suunnitellaan parhaillaan. Väestöhälytinja järjestelmä on pidetty kunnossa ja sitä uudistetaan parhaillaan nykyaikaiseksi.

Henkilöstön varautumiskoulutusta on lisätty. Pelastustoimessa kootaan parhaillaan

vaativien tilanteiden joukkuetta, joka koulutetaan ja varustetaan myös poikkeusolojen vaativimpiin tehtäviin. Häiriötilannekeskusmallia toteutetaan yhteistyössä kaikkien maakunnan viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa yhteiseksi työkaluksi eri häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Eri suunnitelmia päivitetään parhaillaan.

Aluehallintoviraston arvio laadun toteutuneesta ja tulevasta kehityksestä

Pelastustoimen alueellinen ja valtakunnallinen valmius sekä varautuminen mahdollistavat väestön suojaamisen kaikissa olosuhteissa.

- **Tavoite 6: Pelastustoimen kansainvälinen toiminta on aktiivista, suunnitelmallista ja kytkeytyy pelastustoimen kansallisiin rakenteisiin**

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Etelä-Savon pelastustoimi on mukana Itä-Suomen metsäpalomuodostelmassa GFF-V. Sen kautta on oltu mukana valmiussiiroilla vuosina 2022–2023 ja se toteutuu myös kesällä 2024. Muodostelma kytetään osaksi EU:n pelastuspalvelumekanismia tämän hetken tiedon mukaan kesällä 2024. HNS-suunnitelma on laadittu.

Aluehallintoviraston arvio laadun toteutuneesta ja tulevasta kehityksestä

Etelä-Savon hyvinvointialueen pelastustoimen kansainvälinen toiminta on aktiivista, suunnitelmallista ja kytkeytyy pelastustoimen kansallisiin rakenteisiin.

- **Tavoite 7: Pelastustoimen palveluiden ja tehtävien valtakunnallinen suunnittelu, toteutus ja kehittäminen perustuvat tiedolla johtamiseen ja yhtenäiseen tiedonhallintaan**

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Tiedolla johtamisen tueksi on tehty ja menossa useampia kehittämisprojekteja. Työkaluina on esimerkiksi Eloisan tasolla johdon työpöytä, pelastustoimessa uusi toiminnanohjausjärjestelmä, talouden ja henkilöstötietojen seurantaan Exreport-sovellus, pelastustoimen omavalvontaohjelma sekä talousarvioseurannan toiminnalliset tavoitteet.

Kehittämishankkeina on menossa parhaillaan hyvinvointialueen huoltovarmuuden toimintamalli -hanke, Eloisan sisäisenä toimialojen yhteistyönä ikäihmisten asumisturvallisuutta parantava projekti, ollaan mukana Pelastusopiston komposiitti- ja nanomateriaalit operatiivisessa toiminnassa, altistuminen ja sen vähentäminen -hankkeessa

(COMPO-hanke). Suunnitteilla on kyläturvallisuuden ja -valmiuden kehittämiseen tähtäävä yhteishanke Järvi-Suomen Kylät ry:n ja Etelä-Savon kuntien kanssa. Lisäksi Etelä-Savon pelastustoimi on mukana pelastuslaitosten kumppanuusverkoston toiminnassa laajasti eri tasoilla.

Aluehallintoviraston arvio laadun toteutuneesta ja tulevasta kehityksestä

Valtakunnallinen pelastustoimen tiedolla johtaminen sekä tiedonhallinta ovat vasta kehitysvaiheessa. Etelä-Savo on tehnyt alueellisia tiedolla johtamista edistäviä toimenpiteitä.

- **Tavoite 8: Pelastustoimen investoinnit tukevat palvelutuotannon vaikuttavuutta**

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Vuodelle 2023 suunnitellut investoinnit toteutuvat pääosin vuoden 2024 aikana. Näiden jälkeen investointien toteutuminen jatkuvuutena näyttää epävarmalta lainanottovaltuuden puuttumisen vuoksi. Menossa olevat investoinnit tukevat suorituskykyä, mutta investointien mahdollinen heikkeneminen tulee vaikeuttamaan pelastustoimen suorituskyvyn ylläpitoa ja sen kehittämistä tarvittavaan suuntaan riskianalyysin näkökulmasta.

Aluehallintoviraston arvio laadun toteutuneesta ja tulevasta kehityksestä

Tehdyt investoinnit tukevat palvelutuotannon vaikuttavuutta, mutta investointien taso on alhainen, joten korjausvelka kasvaa rakennusten ja ICT:n osalta ja sen voi arvioida aiheuttavan palvelutuotannon laskua jatkossa.

- **Tavoite 9: Pelastustoimen hallinto- ja ohjausjärjestelmä on selkeä**

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Etelä-Savossa on selkeä hallinto- ja ohjausjärjestelmä. Valtakunnallisesta pelastustoimen valvontaa ja ohjausta on kehitettävä edelleen siihen suuntaan, että pelastustoimen valvonnan ja ohjauksen painopiste hyvinvointitasolla siirtyy enemmän omavalvontaan.

Aluehallintoviraston arvio laadun toteutuneesta ja tulevasta kehityksestä

Pelastustoimen valvonnan ja ohjauksen painopisteen siirtyessä hyvinvointialueen omavalvontaan, Etelä-Savon hyvinvointialueen pelastustoimen omavalvonnassa on edelleen kehittämistarpeita.

5.2 Sisäministeriön ja hyvinvointialueen neuvotteluissa sovittujen tavoitteiden ja laatua koskevien toimenpidesuosituksen toteutuminen hyvinvointialueella

Vuodelle 2023 ei ole asetettu laatua koskevia toimenpidesuosituksia.

Sisäministeriön toimenpidesuositukset vuodelle 2024 ovat:

- Alueen on jatkettava toiminnan uudistamista.
- Onnettomuuksien määrää tulee vähentää tehokkaasti ja tulipalojen määrä tulee puolittaa vuoteen 2030 mennessä. Hyvinvointialueiden tulee onnettomuuksien ehkäisytyössä kiinnittää huomiota laadun ja vaikuttavuuden vahvistamiseen.
- Hyvinvointialueiden tulee parantaa toimintavalmiutta alueella toimintaympäristön riskejä vastaavalle tasolle.
- Hyvinvointialueiden pelastustoimien tulee varmistaa, että väestönsuojeluun varautumiseen kohdennetut resurssit ja osaaminen ovat riittävät ja suuntautuvat lakisääteisten tehtävien toteuttamiseen.
- Hyvinvointialueiden tulee kiinnittää erityistä huomiota pelastuslaitosten työhyvinvointiin ja työturvallisuuteen.

Alla olevat vastaukset koskevat hyvinvointialueneuvotteluissa loppuvuodesta 2023 annettuja toimenpidesuosituksia.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Etelä-Savon hyvinvointialueen pelastustoimi on uudistanut toimintaa ja sitä jatketaan edelleen. Onnettomuuksien määrä on vähentynyt edelleen, mutta vaihtelee vuosittain esim. myrskyihin ja maastopalojen liittyen.

Aluehallintoviraston arvio laadun toteutuneesta ja tulevasta kehityksestä

Toimenpidesuosituksen toteuttaminen on vielä kesken ja työ jatkuu.

Aluehallintoviraston arvio hyvinvointialueen selvityksessä määrittämästä pelastustoimen palvelujen laadusta sekä kehittämistarpeesta:

- 1) valtioneuvoston laadukkaan pelastustoimen järjestämiselle vahvistamien valtakunnallisten tavoitteiden toteutuminen hyvinvointialueella:

Tavoitteiden toteutumisessa ei ole havaittu merkittäviä poikkeamia.

- 2) sisäministeriön ja hyvinvointialueen neuvotteluissa sovittujen tavoitteiden toteutuminen hyvinvointialueella:

Toimenpidesuosituksen toteuttaminen on vielä kesken ja työ jatkuu.

6 Pelastustoimen investointien tarve ja vaikutukset

Etelä-Savon hyvinvointialueen pelastustoimella ei ole hyväksytyssä investointisuunnitelmassa vuosille 2026–2029 kohdennettuja investointeja. Tässä arviossa käsiteltävä investointisuunnitelma on laadittu pelastustoimen tarvekartoitukseen perustuen ja sitä käsitellään hyvinvointialueen vuoden 2025 talousarvion hyväksymisprosessin yhteydessä. Siihen voi tulla muutoksia, kun hyvinvointialueen taloutta sopeutetaan ja syntynyttä alijäämää katetaan.

6.1 Investointien tarve

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Rakennukset

Alustavassa investointisuunnitelmassa vuosille 2026–2029 ei ole esitetty investointeja rakennuksiin.

Paloasemaverkon osalta on tunnistettu seuraavat remontti- tai uudisrakennustarpeet:

Uudisrakennus:

- Rantasalmi
- Kangasniemi
- Pieksämäki
- Mikkelin Visulahden suunta / Mikkelin VPK
- Pertunmaa
- Lohikosken paloasema
- Otavan paloasema (mahdollinen remontti)
- Savonlinnan venelaituri
- Harjoitusalueen kehittäminen

Remontti:

- Hirolan aseman sosiaalitilat
- Hirvensalmen paloasema
- Oravin paloasema
- Virtasalmen vene- ja ympäristövahinkojen torjunnan varastotilat.

Raskas kalusto

Etelä-Savon hyvinvointialueen pelastus- ja turvallisuuspalveluiden raskaiden ajoneuvojen (Säiliö - ja sammutusautot) keski-ikä on noin 20-vuotta ja vanhimmat ajoneuvot ovat jo yli 40-vuotta vanhoja. Investoimalla vuosittain ajoneuvokalustoon hyvinvointialueen pelastustoimi pystyy ylläpitämään nykyistä ajoneuvomäärää.

Työturvallisuuskäytännöistä uusien ajoneuvojen tekniikka on parantunut merkittävästi viimeisen 20- vuoden aikana. Raskaisiin ajoneuvoihin on tullut erilaisia ABS ja EBS jarrujärjestelmiä, luistonesto- ja ajonvakautusjärjestelmiä,

turvatyynyjä ym. suoraan ajoturvallisuuteen vaikuttavia asioita. Nyt hankittavat ajoneuvot on varustettu automaattivaihteistolla, jolloin kuljettaja voi keskittyä vaativaan tehtävään, hälytysajoon. Hälytysajoa silmällä pitäen nykyautojen moottoritekniikka ja teho ovat parempia, kuin vanhoilla ajoneuvoilla. Tämä korostuu varsinkin ohitettaessa turvallisesti hitaammin kulkevia tienkäyttäjiä. Moottoritekniikan kehitys on parantanut myös ympäristöystävällisyyttä.

Koska ajoneuvoilla liikutaan paljon myös liikekiinteistöjen, koulujen ym. piholla jalankulkijoiden turvallisuutta parantamaan on tullut erilaisia tunnistimia ja kamerajärjestelmiä. Kamerajärjestelmien avulla havaitaan paremmin muita liikkuja.

Työturvallisuus- ja ergonomia ovat tärkeitä huomioida pelastustoimen tehtävissä ja uusien ajoneuvojen koritöitä hankkiessa otetaan myös näitä seikkoja huomioon. Nykyisin autoissa on hyvät askelmaluukut, joilta on turvallista ottaa tavaroita ja työvälineitä ajoneuvon hyllyiltä, lisäksi erilaisien ulosvedettävien tasojen ansiosta painavia esineitä ei tarvitse kurotella autosta. Uusissa ajoneuvoissa on asianmukaiset turvavyöt sekä törmäystestatut paineilmalaittelineet. Ajoneuvon katolla työskentelyä varten uusiin ajoneuvoihin tulee kiinnittäytymistä varten hyväksyty kiinnittäytymiskisko, johon voidaan putoamissuojainten valjaat kytkeä kiinni. Työpaikan turvallisuutta teiden varsilla ja pimeillä tilanepaikoilla parantaa tehokkaat työvalot, teippaukset ja hälytysvalot.

Tietoturva-asiat ovat nousseet laajasti esille ja tietoturvasta huolehtiminen on tullut pelastustoimelle arkipäiväiseksi ja pelastusajoneuvoihin sijoitetaan tai tullaan sijoittamaan tietotekniikkaa enenevässä määrin. Esimerkiksi ajoneuvojen ovien lukitukset on vanhimmista ajoneuvoissa mahdotonta toteuttaa. Ajoneuvojen vuosia käyttämättöminä olleet ovien lukot eivät toimi tai niitä ei ole lainkaan. TUVE/KEJO laitteita ei tällaisiin ajoneuvoihin voi luotettavasti asentaa.

Etelä-Savon hyvinvointialueen vanhimmat ajoneuvot ovat jo hyvin iäkkäitä. Niiden kunnossapito on haasteellista, eikä vanhimpiin ajoneuvoihimme löydy enää varaosia edes tilaamalla. Pelastustoimi on toisinaan joutuneet hankkimaan varaosia jopa purkaamoilta. Lisäksi vanhimmista ajoneuvoista puuttuvat jopa turvavyöt, puhumattakaan törmäystestatuista rakenteista.

Etelä-Savon hyvinvointialueella kierrätetään uudempia ajoneuvoja pääpaloasemien kautta sivupaloasemille. Tämän avulla saadaan sopimuspalokuntaan uutta kalustoa, joka toimii osaltaan vetovoimatekijänä palokuntaa ja pelastusalaa kohtaan.

Muu irtokalusto

Etelä-Savon hyvinvointialueen pelastustoimi on suunnitellut hankkivansa ajoneuvojen lisäksi investointina esimerkiksi pelastusvälinesarjoja, joista osa on hyvin iäkkäitä. Pelastusvälinesarjat kulkevat usein sammutusauton elinkaaren mukana elinikänsä päähän. Nämä vanhat pelastusvälineet ovat osoittautuneet harjoituksissa ja tositilanteissa niin tehottomiksi, ettei niillä kyetä suorittamaan tarpeellisia toimenpiteitä nykyautoihin. Lisäksi uusien akkukäyttöisten pelastusvälineiden ergonomia ja käytettävyys on parantunut huomattavasti.

ICT

Alustavassa investointisuunnitelmassa ei ole esitetty ICT-investointeja, kuten investointeja Virve 2 ja Kejo-järjestelmiin.

6.2 Investointien vaikutukset

Tuottavuuden parantaminen toteutuu investoinnin avulla, kun varmistetaan pelastustoimen palvelutasopäätöksen toteutuminen. Aluehallintoviraston käsityksen mukaan alustavassa investointisuunnitelmassa kuvatut investoinnit kalustoon mahdollistavat palveluiden tason ylläpitämisen lakisääteisellä tasolla. Ilman investointeja palvelutason ylläpitäminen vaarantuu merkittävästi. Rakennusten investointivielan kasvattamisella on pitkällä tähtäimellä palvelutasoa merkittävästi laskeva vaikutus.

Aluehallintoviraston arvio investointien tarpeesta ja vaikutuksista:

Alustavassa investointisuunnitelmassa vuosille 2026–2029 ei ole esitetty rakennuksiin liittyviä investointeja, vaikka paloasemaverkossa on tunnistettu merkittäviä uudisrakennus- ja remonttitarpeita. Ajoneuvo- alus- ja muut kalustohankinnat ovat erittäin hyvin perusteltuja. Alustavassa investointisuunnitelmassa ei ole esitetty ICT-investointeja.

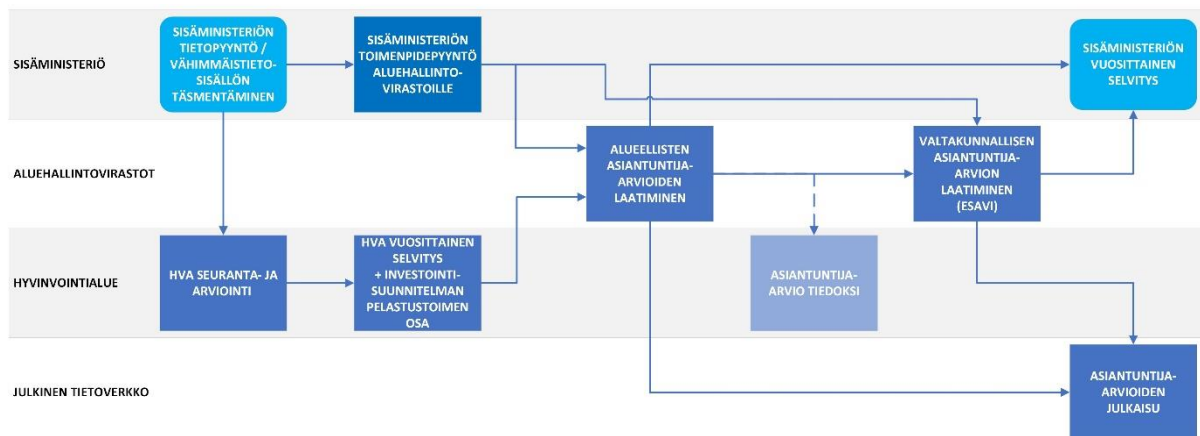
Aluehallintoviraston tietoon ei ole tullut mahdollisuuksia vähentää tai korvata suunniteltuja investointeja yhteistyöalueen yhteisillä tai valtakunnallisilla investoinneilla. Öljyntorjuntakaluston osalta yhteistyöalueen tarve sekä yhteishankinnan mahdollisuudet tulee selvittää ennen investointien toteuttamista, mutta aluehallintoviraston käsityksen mukaan alustavassa investointisuunnitelmassa esitetty investointien taso vastaa Etelä-Savon osuutta myös mahdollisista yhteisistä hankinnoista.

7 Menetelmät ja laatuseloste

Arvioinnin tietopohja

Aluehallintoviraston laatima asiantuntija-arvio perustuu sekä määrälliseen tietoon että laadulliseen aineistoon. Arvioinnin keskeisen tietopohjan muodostaa hyvinvointialueen vuosittainen selvitys. Asiantuntija-arvion pohjana olevaa tilannekuvaa on laajennettu hyödyntämällä pelastustoimen tilastojärjestelmä Prontoista haettuja tietoja sekä dokumenttiaineistoja järjestäjätahojen hallinnosta, toimintatavoista, suunnitelmista ja päätöksistä. Arvioinnissa on lisäksi hyödynnetty aluehallintovirastojen valvontahavaintoja ja muita kansallisten viranomaisten laskelmia ja selvityksiä.

Tietopohja arvion tekemiseksi on koottu tiiviissä yhteistyössä hyvinvointialueen pelastustoimen kanssa. Asiantuntija-arvion laatimisen prosessi on kuvassa 1.

Kuva 3: asiantuntija-arvion laatimisen prosessi

Tietopohjan avoimuus, saatavuus ja laatu

Tilastollinen tieto on peräisin hyvinvointialueen tekemän vuosittaisen selvityksen lisäksi pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilastojärjestelmästä (Pronto), jonka aineisto muodostuu ennen vuotta 2023 toimineiden alueellisten pelastustoimen organisaatioiden sekä uusien hyvinvointialueiden pelastustoimen ylläpitämistä toimenpide- ja resurssirekistereistä. Muut tietolähteet ovat pääasiassa julkisesti ja avoimesti saatavilla olevia. Arvioinnissa käytetyn laadullisen dokumenttiaineiston tiedot on merkitty lähdeviittauksin. Tilastotiedot on poimittu suoraan rekisteristä ilman valtakunnallista tarkistusta. Aluehallintovirastojen raportit valvontahavainnoista ovat avoimesti saatavissa aluehallintoviraston verkkosivuilta.

Muusta tietopohjasta poiketen alueiden kanssa käyty keskustelut ja niiden aineistot eivät ole julkisia. Yhteisten keskustelujen kautta alueiden edustajat ovat osallistuneet arviointiin, ja heillä on ollut myös mahdollisuus kommentoida valmistuvia arviointitekstejä.

Itä-Suomen aluehallintovirasto

Mikkeli

2024